БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 161 (1686)
июлиин 10
ЧЕТВЕРГ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Һурагшадай үйлэдбэриин бригада

Агуу ехэ Ленин багшамнай советскэ залуушуулай саашанхи зам заахa зуураа, «залуу үетэнэй ажал һуралсал хоёрые холбонгүйгөөр, ирээдүйн ниитын байгуулгын орьёлой оройе хаража болохогүй: һуралсалһаа таһархай абьяастай ажалшье, ажалтай зэргэ ябуулагдаагүй һуралсалшье мүнөө сагай техникын хэмжээндэ, эрдэм ухаанай эрилтын үндэр шатада хүргэгдэхэгүй», гэжэ бэшээ һэн.

Һуралсал ажал хоёрһоо үндэһэлһэн хүмүүжүүлгын элдэб формо манай орон дотор бии боложо, бурьялан хүгжэжэ байһан промышленность болон хүдөө ажахыда залуу кадрнуудые бэлдэхэ арга боломжо олдонхой.

Бурят оронойимнай колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэридэ һурагшадай олоороо хабаададагынь ёһо заншал болонхой.

Хэдэхэн жэлэй саана колхозой бригаднуудта һурагшад ганса нэгээрээ, үгышье һаа—бүлэг бүлэгээрөө хүдэлдэг байгаа. Тиихэдэ хүүхэд багшанарһаа таһархай, шудалжа абаһан эрдэм мэдэрэлээ ажал дээрэ хэрэглэхэ арга боломжоор ахир, ажаллаха, амарха сагайнгаа хубаари сахихадаа ядалдадаг байһан юм.

Һурагшадые хүдөө ажахы дээрэ хүдэлгэжэ, дүй дүршэлтэй болгохо гээшэ шухалын шухала асуудал мүн. Энээниие шиидхэхэ арга боломжо манай республикада айхабтар ехэ. Олонхи һурагшаднай хүдөөгэй һургуулинуудта һурадаг, тиимэһээ саашадаа колхоз, совхозуудта хүдэлхэ кадрнуудые бэлдэхэдэмнай сэхэл тааруу, зохимжотой байна гээшэл.

Ставрополиин һургуулинуудай жэшээгээр, хоёр жэлэй саана манай республика дотор һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд эмхидхэгдэжэ эхилэгдээ һэн. Эгээл түрүүшын бригада Мухаршэбэрэй дунда һургуулиин багшанарай, комсомолой организациин үүсхэлээр эмхидхэгдээд, удаань Курумканай, Ториин, Бичурын болон бусадшье аймагуудта һуралсал-үйлэдбэриин бригаданууд бии болоо һэн.

Үйлэдбэриин бригада гээшэ үхибүүдэй эрдэм һуралсал дээшэлүүлдэг, тэдэниие ажалда шударгыгаар хүмүүжүүлдэг байһаниинь Мухаршэбэрэй дунда һургуулиинхидай хэһэн хүдэлмэриин зарим тэды дүн гэршэлжэ үгэнэ. 5—9 классуудай 30 һурагшад 26 га газарта сахарай свекло тарижа, тэрэнээ ханамжатайгаар харууһалжа, 1565 центнер сахарай свекло хуряажа абаад, сахарай заводто тушаагаа һэн. Тэдэнэр гектар бүриһөө 53 центнер ургаса абахаар хараалһан аад, 100 центнер шахуу хуряажа, колхозой бригадаһаа һураггүй ехэ сахарай свекло ургуулһан байха юм шуу. Тэрэ бригадада хүдэлһэн һурагшад гурбан һара хүрэхэгүй саг соо дунда жэшээгээр 200—200 ажалта үдэр олоһон байгаа. 1958 ондо тэрэ бригада Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсахаар кандидат болонхой. Мүнөө бригададань 70 һурагшад хүдэлдэг, 50 гектар хүрэтэр тарилгынгаа талмайе үргэдхөөд, габшагай шуумараар хүдэлжэ байнхай.

Үхибүүдэй ажал хэхэ, амарха таладань «Победа» колхозой правлени, партийна организаци айхабтар ехэ анхарал табидаг байһанайнь ашаар бригадын хүдэлмэри урматайгаар ябуулагдана, һургууляа дүүргэһэн 15 хүбүүд, басагад бригададаа хүдэлхэеэ үлөө.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республика дотор хэдэн зуугаад үйлэдбэриин бригаданууд, звенонууд эмхидхэгдэһэн байбашье, тэдэнэй хүдэлмэридэ дутуу дундын олон байһаниинь арсашагүй. Жэшээнь Тарбагатайн аймагай «Дружба» колхозой хүтэлбэрилэгшэд үхибүүдэй үйлэдбэриин нормые доошолуулха гэлсэһэн аад, үгэдөө хүрэнгүй, тэдэниие ехэ наһатай колхозниигуудай нормоор хүдэлгэһэн байгаа. Энэ алдууень КПСС-эй айком тэрэ доронь усадхаха зэргэтэй байһан аад, юушье хээгүй байһаниинь баһал тэсэшэгүй.

Хайша хэрэгээр һурагшадай эрилтэдэ хандадаг ушар хадаа тэдэнэй урма зориг хухална, хүдэлхэ хүсэлынь, үүсхэл эдэбхиинь һулаируулдаг байна бшуу.

Һурагшадай ажал хэхэ, амарха хэрэгтэ КПСС-эй Баунтын айкомой эсэгэ ёһоор хандадаг байһаниинь һайшаалтай. Энэ асуудалаар партиин айкомдо тусхай зүблөөн зарлагдажа, һуралсал-үйлэдбэриин 4 бригада аймаг дотор эмхидхэгдэһэн юм. Богдаринай дунда һургуулиин һурагшадай бригада һургуулиин гэрэй, гаражай барилга дээрэ хүдэлжэ эхилээд байна.

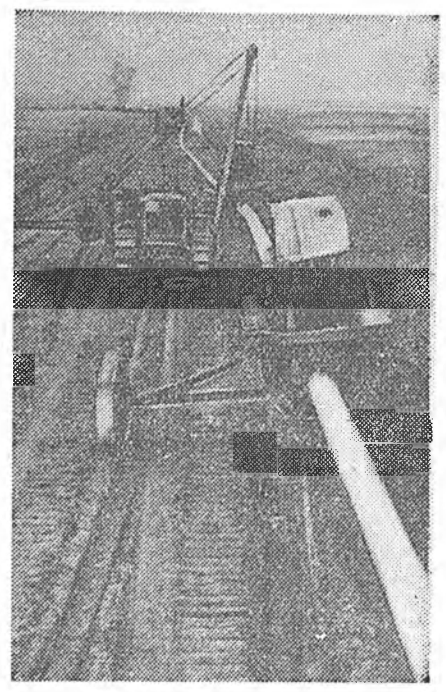
Республиканска следто хабаадаһан үйлэдбэриин бригадын гэшүүд 100 мянган шубуу, кролик, гахай үсхэбэрилхэ, 2 мянган га газарта кукуруза ургуулха, 1000 га газарта корнеплод тариха уялга абаа һэн. Эдэ уялгануудаа дүүргэхын түлөө республика доторхи һурагшадай бригада, звенонууд үсэд нэтэрүүгээр, оролдосо ехэтэйгээр тэмсэжэ байна.

Колхозой правлени, совхозой директор бүхэн һуралсал-үйлэдбэриин бригада гээшэ хожомоо хүдөө ажахын кадрнуудые бэлдэхэ база гэжэ тоолохо, тэрэнэй гүрэн түрын удхашанартай байһыень гүнзэгыгөөр ойлгохо, тэдэнэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ, туһаламжа үзүүлхэ нангин уялгатай.

Үйлэдбэриин бригаданууудта элдүүрилхэдэ таарамжатай газар таһалжа үгэхэ, хээрын стануудыень бүхы хэрэгсэлээр хангаха, мори унаагаар, эдеэ хоолоор болон бүхы шухала юумээрнь тэдэниие һаадгүй хангаха шухала.

Үйлэдбэриин бригада байгуулха, хүдэлмэриинь һайнаар ябуулха тушаа ВЛКСМ-эй айком болон горкомууд пленум дээгүүрээ зүбшэн хэлсэхэ зэргэтэй.

Нёдондо жэлдэ манай республикын дунда һургуули дүүргэһэн 400 хүбүүд, басагад колхоз, совхоздоо хүдэлхэеэ үлэһэн байна. Энэшье жэлдэ баһал олон һурагшад колхозуудтаа үлэхэнь. Һурагшадай үйлэдбэриин бригаданудай залуушуулые ажалда абьяастай, тэсэмгэйгээр хүмүүжүүлдэг шухала формо байһыень партийна, советскэ, комсомольско органууд ойлгожо, энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха зайлашагүй уялгатай.

Краснодарска хизаар. Эндэхи газар газ элбэгтэй юм. **Зураг дээрэ:** промышленна предприятинуудта үгтэхэ газай гол хоолой табигдажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Германиин Нэгэдэмэл Социалистическэ партиин V съездэдэ хабаадалсахаар КПСС-эй делегаци мордобо

Германиин Нэгэдэмэл Социалистическэ партиин V съездэдэ хабаадалсахын тула КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, Президиумэй гэшүүн нүхэр Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй делегаци байгша оной июлиин 8-да «ТУ-104» самолёдоор Берлин ниидэбэ. КПСС-эй ЦК-гэй секретарь, Президиумэй гэшүүн нүхэр О. В. Куусинен, КПСС-эй Куйбышевска обкомой нэгэдэхи секретарь, КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн нүхэр М. Т. Ефремов, Украинын КП-гэй ЦК-гэй секретарь, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн нүхэр В. В. Щербицкий, Белоруссиин КП-гэй Минскэ обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Ф. Шауро гэгшэд делегациин составта оролсоно. КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Германиин Демократическа Республикада байгаа Советскэ Союзай Элшэн сайд нүхэр М. Г. Первухин мүн лэ делегациин составта оролсоно.

Нүхэд А. И. Микоян, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, А. Н. Косыгин Внуковска аэродром дээрэһээ делегациие үдэшөө.

Мүн Германиин Демократическа Республикаһаа СССР-тэ байгаа саг зуурын этигэмжэтэ түлөөлэгшэ Р. Росмайсль делегациие үдэшэлсөө. (ТАСС).

КПСС-эй делегаци Берлин ерэбэ

БЕРЛИН, июлиин 8. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй делегаци СЕПГ-гэй V съездэдэ хабаадалсахаяа мүнөөдэр Берлин ерэбэ. Германиин Социалистическэ Нэгэдэмэл партиин хүтэлбэрилэгшэд болон ГДР-эй түб хотын арбаад мянган ажалшад Зүүн вокзал дээрэ делегациие угтаа.

КПСС-эй делегациин ГДР-тэ ерээд байһан тушаа

АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, КПСС-эй делегациие толгойлогшо Н. С. Хрущев Берлин ерэһэнэйнгээ удаа Германиин Демократическа Республикын Президент Вильгельм Пигэй ажалладаг байшанда ерэжэ уулзалга эмхидхээ. Н. С. Хрущевтой суг ябагшад КПСС-эй ЦК-гэй секретарь, Президиумэй гэшүүн О. В. Куусинен, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, СССР-һээ ГДР-тэ байдаг Элшэн сайд М. Г. Первухин, мүн тэрэшэлэн Вальтер Ульбрихт, Отто Гротеволь гэгшэд уулзалга дээрэ байлсаа.

***

Мүнөөдэр СЕПГ-гэй ЦК-гэй политбюро, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ О. Гротеволь ГДР-эй Президентын ажалладаг Нидершенхаузен гэжэ байшанда КПСС-эй делегациие үдын сайда уриба.

В. Ульбрихт, Н. С. Хрущев сайлалган дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

КПСС-эй ОБКОМДО

Бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ колхозниигуудые урмашуулха тушаа Түнхэнэй аймагай „Сибиряк" колхозой хараалһан хэмжээ-ябуулганууд тухай

Кукурузын, хартаабхын, корнеплодой, үбһэ ногооной, зелёнкын үндэр ургаса абахын зорилгоор колхозниигуудые урмашуулха нэмэлтэ түлбэри тогтоохо тухай Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозойхид шиидэбэ. Энэ хадаа ниитын малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай.

Энээниие үндэһэлэн, КПСС-эй обком иигэжэ тогтоогоо:

Кукурузын, хартаабхын, тэжээлэй корнеплодой, хүдөөгэй үбһэ ногооной, зелёнкын үндэр ургаса абаһанай түлөө колхозниигуудые материальнаар урмашуулха тухай Түнхэнэй «Сибиряк» колхозой хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые һайшааха.

Тэжээлэй ургамал ургуулһанай түлөө материальна талаарнь урмашуулхын зорилгоор эдэ хэмжээ-ябуулгануудые нютаг нютагайнгаа байдалда тааруулан хаража үзэхыень КПСС-эй айкомууд болон колхозой правленинүүдтэ дурадхаха.

Түнхэнэй аймагай „Сибиряк" колхозой хараалһан хэмжээ-ябуулганууд

Ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэбэл, манай колхоз малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, тоо толгойень олошоруулха болоно. Тиигэжэ олзо доходнай дээшэлээд, колхозниигуудаймнай ажабайдал улам һайжарха байна.

Һүүлэй хэды жэлэй туршада мал ажалай продуктнуудые абалга зарим тэды дээшэлүүлээбди. Энэ жэлдэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 84 центнер һү, 13,4 центнер мяха, тэрэ тоодо хахалһан газарай 100 гектар бүридэ 7 центнер хүрэтэр гахайн мяха абаха гэжэ шиидэнхэйбди.

Малдаа имагтал элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэбэл, илангаяа тэжээлэй ургамалай үндэр ургаса абабал, энэ уялгала бодотоор бэелүүлжэ шадаха байнабди. Тиихын тулада юун хэгдээд байна гээшэб?

Кукурузын, хартаабхын үндэр ургаса ургуулха хоёр звено колхоздомнай эмхидхэгдэнхэй. Дүрбэн хүнһөө бүрдэһэн нэгэдэхи звеногойхид (даагшань нүхэр С. Сороковиков) кукурузын 30 га, хартаабхын 40 га газар даажа абаһан байна. Мүн тус звенодо «Беларусь», «У-2» трактор, СКГ-6 сеялкэ, СКГ-4 гэжэ хартаабха таридаг машина, культиваторнууд даалгагданхай.

3. хүнһөө бүридэһэн хоёрдохи звено (даагшань нүхэр А. Сороковиков) кукурузын 40 гектар, хартаабхын 43 гектар газар даажа абаһан байна. Энэ звеногойхидто «Беларусь» трактор тусхай хэрэгсэлнүүдтэйгээр даалгажа үгтэнхэй.

Силоснэ ургамал (кукуруза, наран сэсэг) хамтадаа 425 гектарта, хартаабха 100 гектарта таригдаа.

Белок ехэтэй тэжээлтэй болохын зорилгоор колхознай 50 гектарта горох, викэ түрүүшынхеэ таряа юм. Үбһэ тэжээл болгохоёо 447 гектарта ногоон таригдаа. Мүн 27 гектарта турнепс таригдаба.

Үрэжэлтэй һайн газарта агротехническэ эрхим болзорто, илгагдамал үрэһөөр тарилга хэгдээ.

Эндэ дурсагдаһан тэжээлэй ургамал, хартаабха тариха газарта 8140 тонно наг шэбхэ гаргагдажа, хабар эртэ һайса нэгшээгдээд, тарилгын урда тээ тараагдаад, газарынь хахалагдаһан байна. Гадна, гектар бүридэ 2 центнер тухай минеральна үтэгжүүлгэ хэгдэһэн байна. 85 гектар газарта түрүүшынхеэ амнагай үһаар үтэгжүүлгэ хэгдээ.

Кукуруза, хартаабха тариһанайнгаа һүүлээр хоорондо 5—6 хоног зайтайгаар 3 дахин бороноодобди.

Кукурузын, наран сэсэгэй, хартаабхын ургасын хойноһоо нарин ниргаар руули эмхидхэхэ гэжэ шиидэбди. Тиигэжэ тарилгынгаа газар хоёр-гурба дахин элдүүрилхэ зуураа, азотно үтэгжүүлгэ, үнэһэ, шубууһай аргал нэмэлтэ тэжээл болгон оруулхабди.

Зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэһэнэйнгээ һүүлээр буртаг үбһыень түүхэ, шоройень обоолхо гээшэбди.

Кукуруза болон бусад тэжээлэй ургамалай үндэр ургаса абаха хэрэгтэ колхозниигууд гол түгэ дүүргэдэг. Тиимэ тулаадань тэжээлэй ургамал ургуулагшадта гол түлөөгөөр гадуур нэмэлтэ түлбэри түлөөхэ гэжэ колхозой правлени шиидхэбэри гаргаа.

I. Кукуруза, наран сэсэг ургуулһанай түлөө иимэ нэмэлтэ түлбэри тогтоогдоо:

а) 150 центнерһээ бага бэшэ ургаса абахадань, эдэ ургамал ургуулхадаа гаргашалһан ажалта үдэрэйнь зэргээр тонно бүхэнэй 10 түхэриг; 151—200 центнер абаа haaнь—12 түхэриг 50 мүнгэ; 201—250 центнер абаа haaнь—15 түхэриг; 251 центнер гү, тэрээнһээ дээшэ абаа haaнь—17 түхэриг 50 мүнгэ үгэхэ.

Ургаса ургуулха талаар шухала шухала хүдэлмэри хэхэдэнь, нэмэлтэ түлбэри иигэжэ тогтоохо:

а) квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэхэдэнь, трактористда тариһан гектар бүриин 2 түхэриг, машинистда—2 түхэриг, агрегадта ябаһан колхозниигуудта—1 түхэриг үгэхэ;

б) үргэн рядтайгаар таряад байхадань, таригдаһан гектар бүриин 1 түхэриг 50 мүнгэ—трактористда, 1 түхэриг—сеялкэшэндэ үгэхэ;

в) утаашань болон хүндэлөөшэнь зурууд хоорондын элдүүрилгэ хээд байхадань, трактористда элдүүрилэгдэһэн гектар бүриин 3 түхэриг үгэхэ;

г) нэмэлтэ тэжээл оруулалсан, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэдэнь, тракто-ристда—2 түхэриг 50 мүнгэ, прицепщигтэ—2 түхэриг үгэхэ;

д) гараар буртаг үбһыень түүхэдэнь, бүлэг колхозниигуудта гектар бүриин 10 түхэриг үгэхэ;

е) үбһэ тэжээл хуряаха, силос хэхэ хүдэлмэридэ ябагшадта тонно бүридэ иимэ түлөөһэ тогтоохо:

СК-2,6 комбайнаар хуряахадань, комбайнер болон трактористда тус бүридэнь 25 мүнгэ;

бүлэг жолоошод болон ашаа тээгшэдтэ олоһон ажалта үдэрэйнь зэргээр 50 мүнгэ;

силос даралгада ябаһан бүлэг колхозниигуудта олоһон ажалта үдэрэйнь зэргээр 1 түхэриг;

комплексно бригадын бригадирнуудта—30 мүнгэ;

тракторна бригадын бригадирта—20 мүнгэ;

тоо бүридхэгшэдтэ—20 мүнгэ;

түрүүлэгшэдэ—15 мүнгэ;

агрономдо—15 мүнгэ.

II. Бригада, колхозоороо гектар бүриһөө 100 центнерһээ доошо бэшэ силоснэ культуранудай ургаса абаад байгаа хадань, дарагдаһан тонно бүхэнэй 5 түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ. Хэрбээ 100 центнерһээ дээшэ ургаса абаа haaнь, нэмэлтэ түлбэри 25 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ.

Ургаса хуряалгын, силос даралгын үеэдэ нэмэлтэ түлбэриие үгтэхэ мүнгэн хубаарилалта.

III. Хартаабха ургуулхада иимэ хэмжээнэй нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ:

Бригаданууд түсэбөөр хараалһан ургаса (колхоз дотор бүхыдөө гектар бүриин 125 центнер) абаад байхадань, олоһон ажалта үдэрэйнь зэргээр тонно бүридэ 20 түхэриг; гадна, гектар бүриин 150 центнер ургаса абахадань, түсэбһөө гадуур абаһан тонно бүридэ 30 түхэриг; 150 центнерһээ дээшэ болоходонь, тонно бүридэ 50 түхэриг үгтэхэ.

Хүдөө ажахын шухала хүдэлмэри хэхэдэнь, нэмэлтэ түлбэри иимээр тогтоохо:

а) тарилга хэһэнэй түлөө трактористда гектар бүриин 2 түхэриг, машинистда—2 түхэриг, тарилгын агрегадта ябаһан колхозниигуудта (прицепщиг, сеялкэшэн, хэмжүүрэй шабын түмэр татадаг хүдэлмэришэд)—75 мүнгэ;

б) хоёр тээшэнь зурууд хоорондын элдүүрилгэ хээд, шоройень обоолходонь, трактористда гектар бүриин 2 түхэриг;

в) нэмэлтэ тэжээл оруулжа, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэдэнь, трактористда гектар бүриин 1 түхэриг 50 мүнгэ, прицепщигтэ—1 түхэриг;

г) шоройень обоолжо байгаад, буртаг үбһэ түүхэдэнь, бүлэг колхозниигуудта олоһон ажалта үдэрэйнь зэргээр гектар бүриин 20 түхэриг;

д) түсэбэй ёһоор ургаса абаад, гараар хартаабха малтаад байхадань, малтагдаһан тонно хартаабха бүхэнэй 6 түхэриг үгэхэ.

IV. Турнепс ургуулагшадта иимэ хэмжээнэй нэмэлтэ түлбэри үгэхэ: түбэсэй ёһоор гектар бүриин 150 центнер ургаса абахадань, ажалта үдэрэйнь зэргээр, абтаһан тонно бүриин 10 түхэриг, түсэбһөө гадуур абтаһан тонно бүхэнэй 20 түх.

Шухала хүдэлмэри хээд байхадань, иимэ нэмэлтэ түлбэри тогтоохо:

а) тарилга хэхэдэнь, трактористда га бүриин 50 мүнгэ, сеялкэшэндэ—30 мүн.

б) зурууд хоорондын элдүүрилгэ хээд, шоройе обоолходонь, га бүриин 70 мүн.

в) гараараа буртаг үбһыень түүгээд, шоройень обоолоод байхадань, ажалта үдэрэйнь зэргээр бүлэг колхозниигуудта гектар бүриин 40 түхэриг;

г) түсэбэй ёһоор гектар бүриин 150 центнер ургаса абаад, турнепсые гараар хуряагаад байхадань, тонно бүхэнэй 2 түхэриг 60 мүнгэ үгэхэ.

V. Зелёнко хуряалгада ябагшадта иимэ хэмжээнэй нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ: олоһон ажалта үдэрэйнь зэргээр, зелёнко хуряалгада ябагшадта абаһан ургасынь 10 процентые үгэхэ. Бригадаараа гектар бүриин 25 центнерһээ дээшэ ургаса абахадань, тэрээнһээ дээшэ абтаһан зелёнкын 50 процентые үгэхэ.

Колхозниигуудай малай үбһэ тэжээлээр хангагдаһан байгаа haaнь, энэ ушарта нэмэлтэ түлбэри ондоо юумээр һэлгэгдэжэ болохо. Тиигэжэ центнер зелёнкын орондо 15 түхэриг үгтэхэ юм.

VI. Үбһэ хуряалгада ябагшадта иимэ хэмжээтэйгээр нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ: ажалта үдэрэйнь зэргээр, 10 үдэр болоод лэ тусхай дүн гаргажа, сомогдоһон тонно үбһэнэй түлөө 10 түхэриг үгтэхэ. Бригадаараа гектар бүриһөө 10 центнерһээ дээшэ үбһэ абаад байхадань, түсэбһөө гадуур абтаһан тонно бүхэнэй 25 түхэриг үгтэхэ юм.

Бүхы тэжээлэй ургамал ургуулга, хуряалга дээрэ хэгдэһэн ажалые тусхай комисси тушаажа абаха. Хүдэлмэриин имагтал эрхим шанартайгаар хэгдэһэн хэрэгтэ лэ нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ болоно. Хэрбээ хүдэлмэри муу шанартайгаар хэгдэһэн байгаа haaнь, нэмэлтэ түлбэри үгтэхэгүй, харин ажалай түлөөһөө 30 процентээр доошолуулагдаха юм. Комиссиин голоһон хүдэлмэридэ түлбэри үгтэхэгүй.

КПСС-эй ЦК-дэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй Бүхэсоюзна зүблөө 1958 оной октябрь һарада, Хара металлургиин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөө 1958 оной ноябрь һарада үнгэргэхэ гэһэн тогтоол Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаа.

Эдэ зүблөөнүүдтэ нүүрһэнэй шахтануудай болон хара металлургиин предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, проектнэ болон научно-шэнжэлэлгын организацинуудай, партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско эдэбхитэд олоороо хабаадалсажа, нүүрһэнэй промышленностиие болон хара металлургиие саашадань хүгжөөхэ, хүндэ индустриин шухала һалбариин хүдэлмэриие һайжаруулха тухай, мүн шэнэ технологи, техникэ нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриие автоматизацилха, оньһожоруулха тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байна.

Чехословакиин Республикын Президент А. Новотный СССР-тэ айлшалһаар

ТБИЛИСИ, июлиин 8. (ТАСС). Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Чехословакиин Республикын Президент Антонин Новотный, мүн тэрээнтэй суг ябагшад, Советскэ Союз соогуур айлшалжа ябана. Мүнөөдэр тэдэнэр «ТУ-104» самолёдоор Украинын түб хото—Киев мордобо.

Городой мянгаад ажалшад хүндэтэ айлшадаа үдэшэхын тула Тбилисиин үйлсэнүүдтэ олоороо гараа. Аэропортдо баяр ёһололой үдэшэлэлгэ болоо.

☆

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставка. «Хүдөө ажахын үйлэдбэриие уралан наринжуулагша, ухаалан зохёогшо» гэдэг шэнэ павильон соо табигдаһан машина болон түхеэрэлгэнүүдые экскурсантнууд ехэтэ һонирхон хараа.

Зураг дээрэ: Армянска ССР-һээ ерэһэн экскурсантнууд тус павильон соо машина хаража байна.

ТАСС-эй фотохронико.

☆ ☆

Түрэл орон доторнай

☆

Мантан машинанууд байгуулагдана

Июлиин 15-да Уралмашзаводой 25 жэлэй ой гүйсэхэнь. Мантан томо шэнэ машина бүтээн гаргажа заводой хүдэлмэришэд энэ һайндэрээ угтахань.

Экскаваторай цех соо энэ томо машинын дүрэ харагдана. Энэнь 800 дүрбэлжэн метр газар эзэлнэ, үндэрынь 3 дабхар гэрэй тухай. Энэмнай дэлхэй дээрэ эгээл томо өөрөө ябадаг «ЭШ-25/100» гэжэ экскаватор гээшэ. Энэ заводто түрүүшын үдэрһөө хүдэлжэ байһан хүнүүд хэды томо машинануудые бүтээн гаргажа байдагшье һаа, бүри тусгаар томо машинаяа баярлан харана. Энэ томо машина үйлсын бүхы кварталай тухай, тиихэдэ бултынь хабсаргаад байхада 6 дабхар гэрэй тухай үндэртэй. Энээнэй удхуур соонь ашаанай нэгэ машина бүрин багтана.

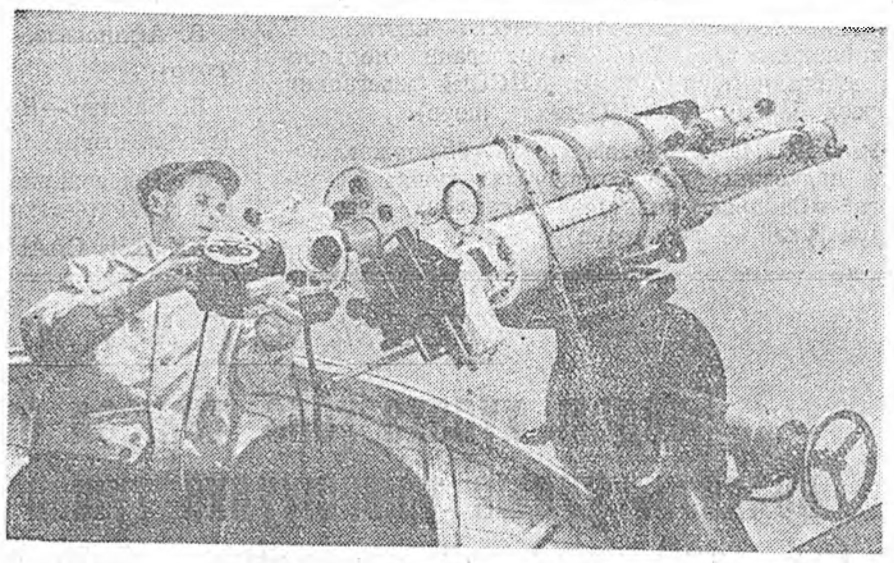
Мантан томо аад, аргагүй хүндэ (2600 тонно) байбашье, энэ экскаватор хүдэлхэдөө шуран солбон. 50 метр газар доошонь малтажа шоройень 200 метр тухай газарта хаяха шадалтай. Мүн энэ тухайн газарта 40 тонно шорой 70 секунда соо хаядаг байна. Жэл соо энэ машина 7—8 миллион кубометр газарай шорой малтаха шадалтай.

Мантан энэ экскаваторай машинын зал заводой бүхэли цехын тухай ехэ. Энээн соонь 70 гаран электромотор болон двигатель тодхоотой. Олон механизмууд хабсаргагдаад, туршагдаад, Никопольско горнягуудта эльгээгдээ.

Мантан экскаваторай узелнуудые хабсаргаха болон туршаха хүдэлмэридэ слесарь-хабсаргагшадай 3 бригада хүдэлжэ байна.

В. Еременко,
(ТАСС-эй корр.)

☆ ☆

Приморско хизаар. СССР-эй Науканuудай академиин Алас Дурна зүгэй наранай хойноһоо харан шэнжэлхэ станци байгуулагдаһаар табан жэл болобо. **Зураг дээрэ:** тус станциие даагша В. Г. Банин наранай хойноһоо хараха телескопые бэлдэжэ байна.
ТАСС-эй фотохронико.

Казахстан нүүжэ ерэгшэд

АЛМА-АТА. (ТАСС). Казахстанай 1500 гаран элеваторнууд болон бэшэ пунктнууд шэнэ ургасын таряа тушаан абахаяа бэлдэжэ байна. Эдэ газарнуудта хүдэлмэришэд нэмэжэл, нэмэжэл байна. Украинын, Белоруссиин, Молдавиин болон Литовско республиканuудай таряа талханай министерствын эмхи зургаануудта хүдэлжэ ябаһан 1200 бүлэ айл Казахстан нүүжэ ерээ. Шэнэ газар хахалан ашаглаһан районуудай таряа хуряалгын эхилтэр үшөө 1800 бүлэ нүүжэ ерэхээр хүлеэгдэнэ. Нүүжэ ерэгшэд гэр байраар хангагдана, өөһэдтөө гэр барихын тулада удаан болзороор урьһаламжа абана. Нүүжэ ерэгшэдэй дунда мэргэжэлтэд, механизаторнууд, складай хүдэлмэришэд, барилгашад бии. Эдэнэр бултадаа таряа тушаан абалгын пунктнуудые бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадажа эхилээ.

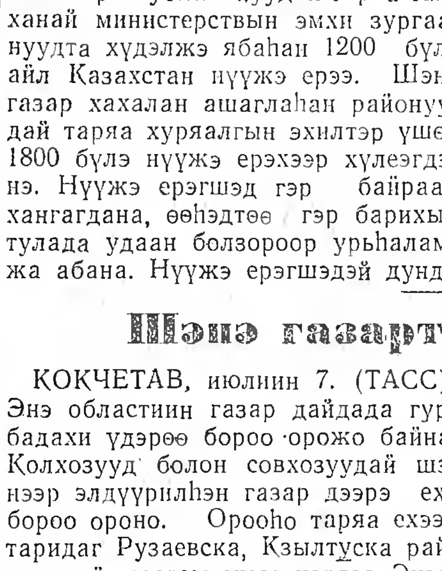
Мүн энэ жэлдэ тусхай дунда болон дээдэ һургуули дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэд Казахстан ерэхээр хүлеэгдэнэ.

Казахстанай шэнэ газарай баян ургаса хуряахын тулада Москваһаа, Ленинградһаа, Украинаһаа, Белоруссиһаа, Армениһээ болон ахадүү бусад республиканuудһаа 30 мянга гаран хүбүүд, басагад ВЛКСМ-эй ЦК-гэй уряагаар ерэхэ юм.

Шэнэ газарта бороо ороно

КОКЧЕТАВ, июлиин 7. (ТАСС). Энэ областиин газар дайдада гурбадахи үдэрөө бороо орожо байна. Колхозууд болон совхозуудай шэнээр элдүүрилһэн газар дээрэ ехэ бороо ороно. Орооһо таряа ехээр таридаг Рузаевска, Кзылтуска районуудай газарые ехээр норгоо. Энээнэй һүүлээр орооһото ургамалай ургаса аргагүй түргөөр ургажа байна.

Мүн энээнтэй хамта буртаг үбһэн ехээр ургалсана. Эндэхи таряашад буртаг үбһэ үгы хэхын тула ехэ тэмсэл ябуулна. 30 мянга шахуу гектарай тарянай буртаг үбһые үгы хэхын тулада самолёдоор хоро хаягдаһан байна.

Ровенско область. Зураг дээрэ: хүн зоной дунда культурна гэгээрэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг «Перемога» колхозой библиотекые даагша Галина Мосейчук.
ТАСС-эй фотохронико.

Красноярска ГЭС-эй барилга дээрэ

КРАСНОЯРСК, июлиин 7 (ТАСС). Жэлэй түрүүшын хахадай түсэб амжалтатайгаар дүүргээд, Красноярска ГЭС-эй барилгашад гол хүдэлмэреэ эхилхээ бэлдэжэ байна. Жэлэй эсэс болотор газарай айхабтар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ-24 мянган квадратна метрһээ бага бэшэ газарай шорой малтагдаха зэргэтэй. Барилга шадар үдэр бүри юумэнэй тэһэрэлгын абяан дуулдажа байдаг. Энэмнай Енисей мүрэнэй баруун эрьеэр татагдажа байһан түмэр харгын барилгын хүдэлмэри хэгдэжэ байна гээшэ.

Енисей мүрэнэй зүүн эрьеэр дардам харгы баригдажа эхилэнхэй. Хаалтаһаа доошоо 700 метр газарта автомашинын гараха хүүргэ баригдажа байна.

Сибирь болон Алас Дурнада багшанарые бэлэдхэхэ тухай

Сибириин болон Алас-Дурнын һургуулинуудта багшанарые бэлэдхэхэ тухай асуудал РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерство хаража үзөө. Энэ жэлһээ эхилээд нютагай залуушуулые, илангаяа хүдөөгэй районуудай залуушуулые РСФСР-эй европейскэ хубида байдаг багшанарай институдуудта һургахаяа эльгээхэдэнь болохо гэжэ Сибириин болон Алас-Дурнын автономно республиканuудай гэгээрэлэй министрнүүдтэ, тэрэшэлэн арадай гэгээрэлэй хизаар болон областьнуудай таһагуудые даагшадта зүбшөөгдэбэ. Дээдэ һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр залуу мэргэжэлтэд өөһэдынгөө хизаар болон областьнуудта хүдэлхөөр эльгээгдэхэ.

Российска Федерациин европейскэ хубида байдаг багшанарай институдуудта һурахаар шэлэгдэһэн хүнүүд нютаг дээрээ—Сибириин болон Алас-Дурнын тусхай һургуулинуудта дээдэ һургуулида орохо шалгалта үгэхэ. Энээнтэй хамта байгша оной июлиин 25-һаа августын 15 болотор урданайхиһаа эртэ дээдэ һургуулида орохо шалгалта абаха гэжэ Сибириин болон Алас-Дурнын багшанарай институдуудай директорнүүдтэ дурадхагдаа.

(ТАСС).

АХЫН АЙМАГТА

ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ АБАХЫН ТУЛАДА

Зелёнко элбэгээр тарижа, үндэр ургаса абаа һаа, ерэхэ үбэлжэлгэдэ ехэ аша туһатай байха. Тиимэһээ мүнөө аймагай олонхи колхозуудта зелёнко ехээр таригдаа. «Улаан малшан», Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд тарилгын хүдэлмэриие июниин 15 болотор сүм дүүргэбэ. Кировэйхид 60 га газар дээрэ, «Улаан малшан» колхоз 50 гектарта зелёнко таряа. Мүнөө жэлдэ «Улаан Аха», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд турнепс таряа. Орлигой дунда һургуулиин эхин классай 4 багшанар турнепс тарилгадань туһалхаар «Улаан Аха», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта ошоһон байна.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ШЭНЭ УЯЛГА

ВЛКСМ-эй 40 жэлэй пайндэрые ажалай амжалтаар угтахын тула комсомолшууд хаа хаанагүй ажалай вахтада жагсажа байна. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой залуушуул энэ жэл 160 мянган литр һү һааха түсэбтэй. Комсомолшууд энэ түсэбөө дүүргэхээр шармайн оронхой. Жэшээнь, залуу һаалишад Оля Аюшеева Оля Патархеева хоёр өөһэд хоорондоо мүрысэхэ зуураа, һарлаг үнеэн бүриһөө үдэр бүхэндэ 3 литрһээ бага бэшэ һү һааха, тугалнуудаа һайнаар харууһалжа, үдэр бүхэндэ амидынь шэгнүүр 400 граммаар нэмээхэ. һарлаг үнеэн бүриһөө 350—400 литр һү һаажа абаха гэжэ шиидэнхэй.

ШОНЫН ГҮЛГЭД ОЛООР ХОРООГДОНО

Хада уулын, хабсагай шулуунай нүхэ һүбэ соо шоно хүбүүлдэг заншалтай. Теэд шонын нүхэ олохонь ехэл бэрхэтэй байдаг. Ушарынь шоно хүбүүлһэн газараа ехэ нюудаг юм. Энэ хабарһаа хойшо Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Нима Үндаев шонын 8 гүлгэ баряа, «Улаан Малшан» колхозой хүдэлмэришэн Цыбденов 4 гүлгэ хороогоо. Энэ жэлдэ Ахын аймагта хамта 45 шоно хороогдобо. Шоно агнаашад, олон гүлгэ баряашад мүнгэн шанда хүртэнэ.

МОДО ЕХЭЭР ХЮРӨӨДЭНЭ

Володя Балданов үнгэрэгшэ хабар пилорамщигуудай 45 хоногой курсада һуража гараа һэн. Һүүлээрнь шэнэ пилорама тушаажа абаад, мүнөө болотор хүдэлмэрилжэ байна. Тиин «Улаан малшан» колхозой пилорама нэгэшье эбдэрэнгүй хүдэлнэ. Энэ пилорама колхоздоо барилгын материалнуудые ехээр хюрөөдэжэ үгэхэһөө гадна, аймагай олонхи эмхи зургануудые барилгын материалаар хангана.

Д. Дугаров.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮД

МАЛШАД САГААДАГДААГҮЙ БАЙРАДА АЖАҺУУНА

Зунай үедэ малаа таргалуулжа, ашаг үгэлгыень эрид дээшэлүүлхын, үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө оролдожо байһан малшад тухай халуун анхарал хандуулха шухала гэжэ Торийн аймагай «Улаан Тори» колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдэнэгүй гэхын аргагүй. Теэд, бодото дээрээ малшадай ажабайдалай, культурна эрилтые хангаха талаар юушье хэнэгүй.

Тус колхоз аймаг дотороо эбэртэ бодо мал олонтой. Мяха абалгаар, һү һаалгаар бусад колхозуудһаа заримдаа түрүүлдэгшье юм. Гэхэтэй хамта, үнеэн бүридэ һааһан һүниинь бусад колхозойхидһоо холо бага байна. «Бидэ һү тушаалгаар, һү һаалгаар ондоо колхозуудһаа түрүүлдэгбди» гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй һанаагаа амараад, үнеэн бүриһөө һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай бодотоор оролдодоггүйнь гэмшэлтэй. Үнгэрһэн 5 һарын туршада һү һааха түсэб оройдоо 66,5 процент дүүргэгдээ.

Энээнэй нэгэ шалтагааниинь юуб гэхэдэ, малшадай ажал муугаар эмхидхэгдэнхэй. Һаалишадай 5—10 хоногто хэды шэнээн һү һааха даалгабари, тэдэнэй абаһан уялга хай колхозой һаалиин гүүртэнүү юушье үгы юм. Һаалишадай х рондо мүрысөөн эмхидхэгдээ хэн һаалишан ямар һарада, х шэнээн һү һааһаниинь тодорхой доногүй. Зарим һаалишадай жэ эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө х литр һү һааһан, хэды ажалта олоһониинь мэдэгдэнэгүй.

«Энээн тухай хөөрэжэ, хэлэ үгэхэ хүн ябадаггүй», колхозой тэлбэрилэгшэд ерэхэдээ «һү ех һаагты гээд бусашадаг» гэжэ һ лишад хөөрэнэ.

Малшадай зунай байрын гэрн соо хүнэй байхаар бэшэ задар муухай, холтоһон хуцалтануудһ һандархай, гэрынь зосоогоо пал хагүй, үнинэй сагаадагдаагүй ба юм. Малшадаа һайн байратай б гожо, тэдэнэй бүхы эрилтые гүй хангахын орондо «зуһаланда о зуура байдаг юм даа» гэжэ б сагааруулаад, иимэ байдалта шоод байһан колхозой хүтэлбэ лэгшэдтэ (түрүүлэгшэ нүхэр Б мажапов, зоотехник нүхэр Бату шанга эрилтэ табихаар болоо.

А. Дамдинов.

Хэды болотор найдуулха юм?

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүд колхоздоо амаралтын гэр бариха гэһэн шиидхэбэри хамтынгаа суглаан дээрэ абадаг. Үзэсхэлэн гоё байгаалитай Улан голой шадар, хадын хормойдо, колхозой центрһээ миил гурбан километрын газарта иимэ гэр бариха гэжэ хараалагдаһан юм. Эндэ бэеэ аргалхада ехэ туһатай булаг аршаан бии.

Уушханай, хотын үбшэ аргалхада энэ аршаанай ехэ туһатай байһаниинь үнинэй мэдээжэ болонхой. Тиимэһээ колхозой гэшүүд, үндэр наһатайшуул зундаа эндэ ерэжэ, аршаанда һуудаг. Жэл бүри эндэ 60—70 хүн амарна. Мүн аймагай бусад колхозуудһаа олон хүн ерэжэ, бэеэ аргалжа ошодог.

Теэд амарагшадай эрилтэ оройдоо хангагданагүй. Юуб гэхэдэ, байр гэрнүүдэй үгы дээрэһээ эндэ ер шэд һарабша балагаан баряад б ха баатай болоно. Мүн эмшэ хүн үгы дээрэһээ тэдэнэр аршаанай зүбөөр хэрэглэжэ шаданагүй.

Амаржа байгшадай эрилтые х гаха, тэдэниие зохид байдал болгохо хэрэгтэ колхозой хүтэл рилэгшэд ямаршье анхарал х дуулнагүй. Амаралтын гэр бари тухай хэдэн шиидхэбэри абаад, рэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гэ оролдоногүй, колхозниигуудта ам ха, бэеэ аргалуулха арга олгохо хай хооһон хөөрэлдөө хэжэ, н дуулжа байһаар.

Тус колхозой хүтэлбэрилэгш абаһан шиидхэбэреэ, найдуулһ үгэсэ хэзээ дүүргэхэ юм?

В. Домин.

Үнэтэ зуйл гутаагдана

Шасаргана болбол эдеэ хоолдо ородог һайн жэмэс юм. Ажалшад, эдеэ хоолой предприятинууд энэ жэмэсые ехээр хэрэглэнэ. Үбэл, зунгүй ажалшадай эрилтые хангахын тула Сэлэнгын эдеэ хоолой комбинат жэл бүри хэдэн арбаад тонно шасарганын шүүһэ бэлдэжэ, эдеэ хоолой предприятинуудта үгэдэг байна.

Гэхэтэй хамта, бэлдэһэн жэмэсээ тус комбинат хэрэглэгшэдтэ саг соонь хүргэдэггүй байһаар. Мүнөө комбинадай складта энэ жэмэсэй 18 тонно шүүһэн бии. Бэлдэгдэһэн шүүһэ городой магазинуудта, столовонуудта абаашаха хэрэгтэ анхарал хандуулагданагүй. Эдеэ хоолой предприятинуудһаа абтаһан захилай ёһоор шасаргана саг соогоо тэдээндэ эльгээгдэнэгүй. Захигшадта жэмэс эльгээнгүй, юундэ складтаа дараад байнабта гэжэ асуухада, «заримдаа шүүһэ хэхэ амһарта, тэрэниие машинада аша хүдэлмэришэншье үгы байдаг» гэ аймкомбинадай директор нү Очиров шалтаг баридаг юм. Хар тиихэдэнь шасарганын шүүһэн шанар муудажа, тус комбинат е мүнгэнэй гарзада орожо байна.

Республикын эдеэ хоолой това нуудай министерство энээн тух һайн мэдэжэ байгаад, ямаршье хэ жээ абанагүй. Красноярск, Ангар Иркутск городуудта шасаргана эл гээхэ гэһэн захиралта тус министе ствын зүгһөө нүхэр Очировта ү үгтэһэн байха юм. Гэбэшье энэ ү тэ жэмэс мүнөө хүрэтэрөө эдэ гор дуудта эльгээгдээгүй байһаар. Ду сагдаһан министерствын хүтэлбэр лэгшэд энэ захиралтынгаа хэр зэ гэ дүүргэгдэжэ байһаниие һонирх ногүй.

М. Николаев.

ЮРЫН КОММУНИСТ

☆

ОЧЕРК

☆ ☆

Үүр сайжа, нэмжээ сагаан болонхой. Теэд наранай гараха үшөөл уды. Иимэ эртэ байбашье, арюухан долгиёо эбхэрүүлһээр, аяархан холоһоо урдажа ерэһэн Худан голой урда бэеын бэлшээридэ һүрэг хонид һэрюундэ хабатай бэлшэнэ. Хажуудань таби гарамгай наһанай, тэгшэ сула бэетэй хүн хүхэ термостэй унда баринхай ябана.

Эһэмэ халуун үдэрэй болохые мэдээд, эртэлжэ гараһан Түгдэмэй хонидоо үзүүр ногоон дээгүүр нилээд бэлшээһэн хойнонь, Зүүн Тудхалтын оройгоор үглөөнэй наран бултайжа, элшэ туяагаа үргэн Худанай уужам талаар сасаба. Тиигэжэ гүлгэн хүхэ ногооной уян зөөлэн үзүүртэ һэнжэлзэһэн уһан һубые үгы болгон хатаажархина. Хүхы шубуунай дуугаа дэлгэн байхада, хонишон Түгдэм дурамаараа үргэн сагаан Хэжэнгээ харахадань, альган дээрэнь мэтээр аржын һайханаар үнгэтэбэ. Мүн баһа өөртэнь адляар эртэлжэ, һэрюундэ малаа бэлшээһэн хүршэнэрөө уужам талаар эндэ тэндэ обёорходоо баярлан, «малые зун лэ таргалуулха хэрэгтэй» гэжэ һанахадаа бүри урмашана.

Ууса гадараа нимгэрээгүй шахуу хонидой шэнэхэн ногоо шэмхэлэн ябахые харахада, эзэдэйнь оролдосотой ажал абаһаар мэдэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй намар олон отараһаа сугларһан эдэ түлгэдые Түгдэмтэнэй даажа абахадань, хүшэ шадалаар һүрхэй бэшэ байгаа һэн. Теэд Түгдэм өөрынгөө хүгшэн Жаргалтаяа түлгэнүүдээ намарай сагта һайнаар адуулжа, үбэлжэлгэдэ оротороо нилээд һайжаруулжа шадаа юм. Тиихэдээ тарянай һуурида, сабшалангай хэнзэдэ ээжэлүүлжэ бэлшээгээд, «намарай малай таргалха уһаараа» гэжэ, үдэртөө хоёр-гурба дахин уһалагша һэн. Үбэлжэлгын үедэ толгой бүридэнь хахадшье центнер хүрэхэгүй үбһэ эдюулээд, нэгэ үдэр үнжэнгүй адуулжа, бүрин бүтэн, тарган тобир ондо оруулжа шадаа. Түлгэ хонидые тэжээбэри болгонгүй, ута үбэлые ото адуулжа, ондо орохо гээшэ тиимэ амархан хэрэг бэшэ даа.

— Ямар аргаар түлгэ хонидые үбһэ эдюулэнгүй шахуу үбэлжүүлжэ шадаа гээшэбта? — гээд хонишонһоо асуухада:

— Ямар аргаар гэхэ юун байхаб. Һайнаар лэ адуулһанай хүсэн ха юм. Зүгөөр олон сооһоо муудахаяа һанаһыень сула адаглажа, һүрэгһөөнь таһалжа тортидоод, эжэдыень хүсүүлэгшэ һэмди. Үдэрэй байдалые хараадаа абажа, хонидоо хаана, ямар газарта адуулхаяа мэдэжэ бэлшээхэ хэрэгтэй — гэжэ Түгдэм хонишон намдууханаар хөөрэнэ, — зун, намарай бэлшээридэ һайса таргалһан һубай хонид бэлшээдшье үбэлжэхэдөө ядахагүй, харин бүри шэрхи бороор түлжэжэ, үһэ нооһониинь үдхэн утаар ургадаг байна. Би мүнөө эдээхэн зуһагуудһаа 3 килограммһаа бага бэшэ нооһо абаха байхаб, — гээд голой һалхи һүрин бэлшээшэ хонид тээшээ заана.

Бага үдэ шахажа, түрүүшын халуунай эһэжэ захаламсаар Түгдэм хонидоо Худан голой тунгалаг сэбэр уһанда умбуулжа гаргаад, байрадаа дүтэхэн абаашажа хужармагтай бишыхан тооромой захада хүргүүлхээр орхибо.

— Үдэртөө Худанай уһаар хоёр-гурба уһалжархихада хонид халуунда ядангүй хургадаг, — гэжэ Түгдэм хэлээд, талын дундахи набтархан добын оройе голложо, тоб байсахана түхеэрэгдэһэн байра тээшээ гэшхэлбэ.

Энэ хадаа Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон, коммунист Түгдэм Тугутович Тугутов гээшэ...

⁂

— Юрымнай коммунистнууд сооһоо манай айкомой гэшүүн Түгдэм Тугутов ехэ эдэбхитэй юм,—гэжэ партиин айкомой нэгэдэхи секретарь Сергей Сергеевич Автушенко омогорхон хөөрөө һэн.

Үнэхөөрөөшье хори шахуу жэлдэ Коммунистическэ партиин зэргэдэ ябаһан Түгдэм Тугутов алдарта партиин гэшүүн нэрэ хүндэеэ нюдэнэй сэсэгы мэтэ нарин нангинаар сахижа, ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандажа ябана. Колхозойнгоо партийна эхин организациин хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсожо, олоной дунда хүндэтэй болонхой. Мүнөө нүхэр Тугутов партиин Хэжэнгын айкомой гэшүүн байхаһаа гадна, колхозойнгоо партийна бюрогой эдэбхитэй гэшүүн юм.

Партийна организациин хүдэлмэридэ, колхозой ажалда хабаатай шухала шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ коммунист Тугутовай эдэбхитэй хабаадалгагүйгөөр үнгэрдэггүй. Коммунист Тугутов али нэгэн асуудал зүбшэлгэдэ хабаадалсаад үнгэрдэг бэшэ, харин өөрөө элдэб асуудалнуудые дэбжүүлжэ, һанамжа дурадхалаа олоной үзэмжэдэ табидаг байна. Хэрбээ тэрэ асуудалнуудайнгаа дэмжэгдэжэ, бэелүүлэгдэхэ болоо һаань, тэрэнэй дүүргэлтые өөрөө хинан шалгажа, эсэтэнь хүргэдэг заншалтай. Жэшээ болгон юрын коммунист Түгдэм Тугутовай нэгэтэ өөрынгөө үүсхэлээр шухала асуудал дэбжүүлжэ, хүсэндэнь оруулһан тухай эндэ хэлэмээр.

...Сталинай нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо хонёор олон колхозуудай нэгэниинь юм. Мүнөө энэ колхоздо арбан зургаа мянга шахуу толгой хонид бии. Теэд һүүлэй үедэ тус колхоз хонин ажалаа хангалтагүйгөөр хүгжөөнэ, тэрээнһээ абадаг олзо доходынь эрид дээшэлжэ үгэнэгүй. Энээнэй гол шалтагаанай нэгэниинь хадаа хонишодоор ехэ дуталдадаг, тэдэнэй олонхинь хүдэлмэриин хүсэнһөө гаража ябаһан үбгэд, хүгшэд, үгышье һаа, энэ ажалда дүршэл багатай, дайралдаһан лэ хүниие хонишодоор табидаг байгаа юм. Энээн тухай коммунист Тугутов үнинэй һанаагаа зободог, хонин ажалда залуу шииираг хүбүүд, басагадые, коммунистнууд болон комсомолшуудые олоор элсүүлхэ тухай һанамжа дурадхалаа колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэ хөөрэдэг болобо.

— Колхозойнгоо ажахын эгээл ашаг олзо ехэтэй энэ һалбарида оролдосотой үнэн сэхэ хүнүүдые олоор табихаар болообди. Энэ асуудал шиидхээгүйдээ хонин ажалаа һайнаар хүгжөөжэ шадахагүйбди, — гэжэ Түгдэм Тугутович үнгэрэгшэ жэлэй намар болоһон колхозойнгоо партийна организациин тоосоото-һунгуулиин суглаан дээрэ хэлэхэдэнь, — Түгдэм Тугутович тон зүб асуудал табиба. Энэ асуудал үнинэй шиидхэхээр болоо, — гэлдэжэ коммунистнууд тэрэниие халуунаар дэмжэбэ.

Тиигээд юрын коммунистын дурадхалые зүбшэн хэлсэжэ, ойрын сагта хонишодоор залуушуулые, үнэн сэхэ колхозниигуудые гаргаха шиидхэбэри суглаанайнгаа тогтоол дотор бэшэжэ, тэрээнэй дүүргэлтые бюрогой гэшүүн Түгдэм Тугутовта хинан шалгажа байхыень даалгаба.

— Тиигэжэ партийна суглаанай даалгабаряар коммунист Тугутов өөрөө олон залуушуултай хөөрэлдэһэн, комсомолой эхин организациин секретарьтай энэ асуудалые комсомол-залуушуулай суглаан дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсүүлһэн байна. Тэрэнһээ хойшо залуу колхозниигууд Дарима Базарова, Бальжима Батомункуева, комсомолка Чимитханда Гончикова, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Цэрэн-Пунсэк Эрдынеев болон бусад олон залуушуул хонишод болонхой, мүнөө һайнаар ажаллана. Мүн нигээд арбадахиие дүүргэхэ залуушуулһаа хонишодоор ажаллаха дуратайшуул олон юм.

Тоосоото-һунгуулиин суглаанһаа хойшо бюрогой 8 заседани боложо, ажахын болон ниитэ-политическэ олон шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Эдэнэй олонхидонь коммунист Тугутов эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Нэгэтэ үбэлжэлгын түлэг дунда, түл абалгын үедэ, эхэ хонидой нэгэ отарада эзэдэйнь муугаар харууһалһанһаа боложо, хурьгад олоороо гарзалжа байба. Энээниие мэдэһэн коммунист Түгдэм Тугутов партийна бюро дары зарлажа, энэ асуудал зүбшэн хэлсэхыень парторгдоо дурадхаба. Тиихэдэнь хонишодые колхозой центр дуудажа, ажалһаань таһалангүй, харин бюрогой гэшүүд отарадань ошожо, тохёолдоһон байдалыень хараад, тэндэнь нүүдэл бюро зарлажа, хурьганайнь гарзалһан шалтагааниие элирүүлээд, дары хэмжээ абаһан байна. Иимэ ушарнууд олон.

Коммунист Тугутов түрүүшүүлэй дүй дүршэл шудалхые ехэ оролдодог юм. Урзанда жэл Ставропольско хизаар ошожо, «Советское р но» совхоздо хэдэн һара ажалла тэндэхи хонишодой дүй дүршэл ш далжа ерэһэн юм. Тэндэһээ бус хадаа колхозойнгоо хонишодт тэндэхи түрүү дүй дүршэл тух хөөрэжэ үгэһэн, өөрөө тэрэнээ ш дамараар хэрэглэдэг болоһон ба на.

Мүнөө нүхэр Тугутов хонидоо н ранһаа урдуур, гэрэл орохотой а ли гаргажа, һэрюундэ бэлшээдэ һэрюун үдэрэй болоо һаа бүхэл үдэр адуулдаг юм. Ехэ бүгшэм х луун үдэр болоо һаань, һүниндөө шье адуулдаг байна. Тиихэдэ бэл шээриеэ хэдэ хэдэн хоногоор һэл гэжэ ябаад адуулдаг, хонидоо үдэр төө хоёр-гурба дахин уһалдаг юм.

— Бидэнэр шаданагүйбди. Хони гээшые багаһаань хойшо туужа һургангүй, харин дахуулжа адуу жа һургаха хэрэгтэй, — гэжэ мүнө Түгдэм Тугутович хөөрэнэ.

...Үдэшын хараа таһаран байха ла хонидоо яаралгүйхэн туужа ба радаа дүтэлүүлжэ ерээд, хонино хүһамаг тойруулан хоёр гурба газар аргал шэбхээр уняа табижа ябаһан Жаргал хүгшэндөө Түгдэ хандажа:

— Бишни үглөөгүүр аймаг ошо хомни. Партиин айкомой пленум болохонь. Парторг бэлшээри дээ рэмни ерэжэ дуулгаад ошоо,—гэбэ

— Үглөө баһал халуу шатахан ха, — гэжэ Жаргал хүгшэниинь хэ лээд, — гэрэл орохотой адли үг лөөгүүр хонидоо бэлшээридэ гар гаха болоо,—гэбэ.

Уданшьегүй үдэшэндөө һэбшээ тэйхэн байдаг Худанай голоор үн жэгэн сагаан манан буужа, набтар хан добын оройдо байһан Түгдэм тэнэй байра харагдахаяа болин ту нана.

Ц. ДАНДАРОВ.

СССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

Москвада 1957 оной январиин 3-hаа 8 болотор Советскэ Союзай болон Германска Демократическа Республикын правительственна делегацинуудай хоорондо болоhон хэлсээнэй үедэ соёл культурын баялигуудые (искусствын зохёол, архивай материал болон бусад) хоорондоо бусаалсан абалсахаар бэлэн байhан тухайгаа хоёр Талануud мэдүүлhэн байгаа.

Энэ хэлсээнэй ёhоор, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Германска Демократическа Республикын музейнүүд болон эмхи зургаануудта хабаатай аад, Советскэ Союзда саг зуурын хадагаламжада байhан соёл культурын баялигууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэhэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Германиин газар дээрэ дайнай боложо байхада эдэ баялигууд hандаралhаа абарагдажа, СССР-тэ асарагдаhан байгаа.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай болон Германска Демократическа Республикын хоорондо хани ёhоной харилсаа холбоо саашадань бэхижүүлхын, хүгжөөхын зорилгоор СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-тэ хадагалагдажа байhан соёл культурын дээрэ дурсагдаhан баялигуудые Германска Демократическа Республикын правительствода дамжуулан үгэхэ гэжэ шиидэбэ.

Энэ музейн баялигуудай олонхинь уран hайханай гү, али түүхэтэ культурын тон ехэ удхашанартай, дэлхэйн хүн зоной уран зурагай соёл культурада ехэ үнэтэ зүйл юм.

Анхан Германиин музейнүүдтэ хабаатай аад, мүнөө Германска Демократическа Республикын правительствода дамжуулан үгтэхэ зохёолнуудай дунда иимэ зурагууд бии гэбэл: урдын Зүүн зүгэй искусствын болон соёл культурын памятнигууд, антична искусствын бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ памятник—Пергамска мандалай мрамор дүрсэ, Дрезденэй ногоон нэмэргэ соо байhан, гараар хэгдэhэн искусствын зүйлнүүд, фламандска, французска. немецкэ зурагууд, элдэб европейскэ hургуулиин гравюра, Голландиин уран зураашад Рембрандт, Ф. Хальс, Фабрициус болон бусадай зурагууд, мүн немец арадай XVII—XX зуун жэлэй түүхэ болон соёл культурые харуулhан архивай материалнууд оролсоно.

Совет хүн зониие танилсуулхын тула Москвада А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ уран зурагай искусствын гүрэнэй музейдэ, Ленинградта гүрэнэй Эрмитажда Германида дамжуулан үгтэхэ музейн баялигуудай выставкэнүүдые эмхидхэхэ гэжэ Советскэ Союзай правительствын, Германска Демократическа Республикын правительствын хоорондо hанамжаяа андалдалгын үедэ хэлсэгдэhэн байна.

Республикын колхоз, совхозуудта hү hаалгын ябаса тухай

1958 оной июлиин 1-нэй мэдээн

Аймаг	Энэ оной социалистическэ уялгануудай дүүргэлтэ (процентээр)	Үнеэн бүриhөө hаагдаhан hүн (килогр.) Энэ оной 6 hара соо	Тэрэ тоодо июнь hарада
Баргажанай	33,0	493	151
Байкало-Кударын	38,6	720	213
Бичурын	40,3	714	170
Зэдын	38,7	648	172
Яруунын	33,3	580	148
Заиграйн	39,7	668	159
Закаменай	38,5	323	93
Иволгын	45,5	859	177
Кабанскын	44,3	866	239
Хэжэнгын	34,4	547	153
Кударын	43,0	836	203
Курумканай	34,1	522	149
Кяхтын	40,7	843	201
Мухаршэбэрэй	33,8	648	158
Прибайкальска	37,2	884	218
Сэлэнгын	38,4	807	170
Тарбагатайн	41,2	852	175
Ториин	39,9	529	139
Түнхэнэй	42,6	598	166
Хориин	35,2	542	145
Баунтын	50,3	593	179
Ахын	24,6	61	37
Хойто-Байгалай	48,2	676	205
СОВХОЗУУД:			
Борьёогой	40,8	1022	259
Яруунын	46,2	806	175
«Эрдэм»	50,6	923	215
Бичурын	52,4	1193	287
Кяхтын	57,4	1285	291
Сэлэнгын	18,8	748	159
Хориин	45,6	681	171

Уялгана мартажа байна

Энэ жэлдэ Прибайкальска аймагай колхозууд үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2100 литр hү hааха уялга абаhан юм.

Мүнөө жэлэй үнгэрhэн зургаа hарын дүнгые хаража үзэхэдэ, аймагай зургаан колхозой нэгэнииншье уялгаяа дүүргээгүй, hү hаалгаяа нёдондонойхидо орходоо бүри доошолуулжа байнхай. Колхозуудта жэлэй эхинhээ хойшо hаамхай үнеэн бүриhөө оройдоол 860 литр hүн hаагдажа, саашадаа hү hааха жэлэй түсэб, уялга дүүргэгдэхэнь бэрхэтэй болоод байна бшуу. Эндэхил июнь hарын hүүлшын 10 хоног соо үнеэн бүриhөө 100 литрhээ бага бэшэ hү hааха уялгатай аад, үнэндөө оройдоол 78 литр hү үнеэн бүриhөө hаагаа.

Тиихэдэ аймаг соогоо түрүү Лазогой нэрэмжэтэ колхозой hаалишад үнеэн бүриhөө суудхэдээ 10—11 литр hү hаадаг. Тэдэнэр зургаа hарын туршада үнеэн бүриhөө 1070 литр hү hаагаа.

Һү hаалгаараа ехэхэн гээгдэлдэ ороhон «Путь Ленина», «Прибайкалец», «Путь к коммунизму» колхозууд үнеэдэй зунай хээрын лагерь мүнөө болотор эмхидхээгүй байhаар. Үнеэдые hүниндөө адуулнагүй. Һаалишадай ажал хүдэлмэриие хинан шалгажа байха хүн үгы. Һаамхай үнеэдтээ нэмэлтэ ногоон тэжээл эдюулжэ эхилхээр болонхой. Теэд тиимэшье юумэ хэгдэнэгүй.

Саашадаа эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд зунай hарануудта hү hаалгые эрид дээшэлүүлхэ хэмжээ дары абаха зэргэтэй.

Г. Ильин.

ХАРУУҺА ҺАЙНААР ХЭЖЭ, ҮНДЭР УРГАСА АБАЯ!

Ургасын хойноhоо харууhалнагүй

Кяхтын аймагай колхозууд, совхоздо энэ жэлдэ 21 мянган гектарта хүдөө ажахын ургамалнууд таригдаа hэн.

Тарилга хаhа саг соогоо хэгдэжэ, ургаса жэгдэ, үргэнөөр гаража байнхай. Орооhо тарян, кукуруза болон огородой эдеэн илангаяа hайнаар ургана. Тиигэжэ орооhо тараан 20—30 сантиметр үндэртэй болоо. Зарим газарта залаатажашье байна.

Эгээл энэ үедэ ургасын хойноhоо харууhалхада, буртаг үбhыень түүхэдэ, нэмэлтэ тэжээл оруулхада таатай болобо.

Гэбэшье, энэ шухала хэрэгтэ аймагай колхозууд, совхоз анхаралаа табинагүй. Энээнhээ шалтагаалжа, зарим полиин ургаса буртаг үбhэндэ даруулшоо.

Жэшээ болгон Кяхтын совхозые абажа үзэе. Булук, Зыряновка, Сольпадь гэжэ газарта тарялангиие хамхуул болон бусад буртаг үбhэн үргэлжэдэнь даражархёо. Теэд эндэ буртаг үбhыень түүхэ хүнүүд табигдаагүй байhаар.

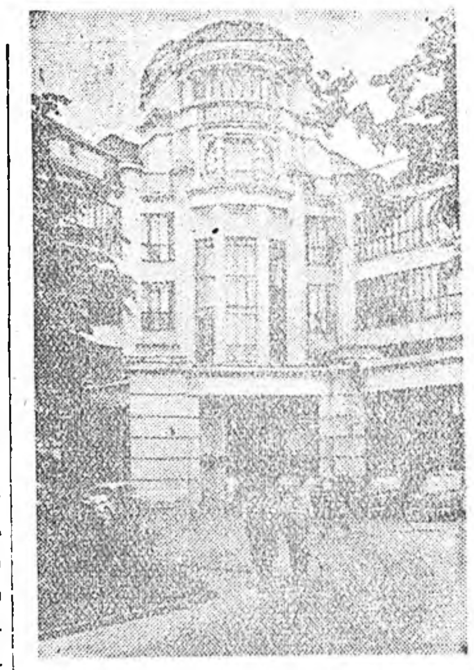
Мүн совхозойхид 474 гектарта үргэн рядтайгаар кукуруза тариhан юм. Зүгөөр тэрэнэйнгээ ургасын хойноhоо харууhалнагүй. Совхозой гурбадахи фермынхид 40-өөд гектарта культиваци хээ ха. Кукурузада нэмэлтэ тэжээл оруулха тухай бодоношьегүй.

Мүн эндэхид түрүүшынхеэ сахарай свёкло тариhан юм. Ургасань угаа hайнаар гарана. Эгээл мүнөө үедэ зуруud хоорондын элдүүрилгэ хэхэдэ зохистой байhан аад, тэдэнэр тусхай машинагүй байшоо. Тиимэhээ гараар элдүүрилгэ хэхэ баатай болоо. Гэхэтэй хамта нүхэр Сукневагай звеногойхидhоо бэшэн зуруud хоорондын элдүүрилгэ хэнэгүй.

Мүн Ленинэй, Калининай, Сталинай, Ульяновай нэрэмжэтэ колхозуудта ургаса харууhалга хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Эдэ колхозууд буртаг үбhэ түүхэ хүдэлмэри эмхидхэнэгүй. Илангаяа кукурузын ургасын хойноhоо ямаршье харууhан хэгдэнэгүй гэлтэй. Калининай нэрэмжэтэ колхоз фермэ шадараа кукуруза таряад, тэрэнээ уhалангүй байжа, ургасыень шэнгэрүүлжэрхёо. Уhалууриинь системэ заhабарилагдаагүй, эбдэрхэй байhаар.

Ургасын хойноhоо агрономическа заабариин ёhоор харууhа эмхидхэжэ, үндэр ургаса абахын тула дээрэ хэлэгдэhэн совхоз, колхозууд яаралтай хэмжээ абаха ёhотой.

П. Крайнов.

Москва, Ждановай үйлсэдэхи 11-дэхи гэр. 1918 оной июль hарада энэ гэртэ Украиның большевигүүдэй Коммунистическэ партиин Нэгэдэхи съезд болоhон юм. **ТАСС-эй фотохронико.**

Шэнэ шиидхэбэри зоригжуулба

Заиграйн аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэритэй, Н. С. Хрущевой элидхэлтэй танилсаха зуураа, «ажабайдалаймнай hалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ парти, правительствынгаа саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа байдагтань баяртайбди» гэжэ мэдүүлнэ. Партиингаа hүүлэй шиидхэбэридэ харюу болгон, эндэхи колхознигууд хүдөө ажахын продукци ехээр абажа, гүрэндөө түсэбhөө гадуур худалдахын, продукци абалгын ажалай гаргашые химдаруулхын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээд, эршэмтэйгээр ажаллажа оробо.

— Артелиимнай малшад энэ жэлэй түсэбhөө гадуур 200 центнер үхэрэй мяха, тонно шахуу нарин, нарибтар нооhо гүрэндэ худалдаха гэжэ шиидээ. Тиихэдэ үнеэн бүриhөө 1800 литр hү hааха зорилготой,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Овчинников хөөрэнэ.

Мүнөө колхозой гэшүүд hү hааха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргээ, нёдондонойхидо орходоо 17 центнер нооhо ехээр, hайн шанартайгаар гүрэндөө худалдаа. Мүн мяха тушаалгашье эмхитэй hайнаар ябажа байна.

Партиингаа hүүлэй шиидхэбэридэ барилгашадшье бодото ажалаараа харюусана. Һаяхан эндэхи барилгашад 2000 тахяагай орохо байра, механизаторнуудтаа баани, улаан булан барижа ашаглалгада үгөө.

XX партсъездын нэрэмжэтэ артелиинхид хэдэн хоногhоо малайнгаа тэжээл бэлдэжэ эхилхэнь. Мүнөө үбhэ сабшаха косилка, тармуурнуудаа hайса заhабарилаад, бригада, звенонуудые эмхидхэхэ гэжэ байнхай. Колхозой луговодууд гектар бүриhөө 10—12 центнер үбhэ хуряаха гэhэн уялгаяа дүүргэхын тула ажал хүдэлмэрөө эршэдүүлбэ. Артелиин түрүү луговодууд Б. Будаев, Д. Ванданов, С. Шурыгин, А. Устинов гэгшэд тээ мэндэ уhалагдаhан 450 гектар сабшалангаа мүнөө хоёрдохёо уhалжа байна.

Шэнэ тогтоолой ёhоор гүрэндөө hү, мяха, тоhо болон орооhо таряа ехээр худалдажа, олзо доходоо нэмээгээд, сабшалангай, тарянай газар уhалхада хэрэгтэй бульдозер, «ДТ-54» маркын трактор, мүн бусадшье зэр зэмсэг худалдажа абахаар XX партсъездынхид шиидэнхэй.

М. Николаев.

Ажалаараа суурхаhан клуб

Арад зоной дунда соёл культурын хүдэлмэри ябуулха талаар Городок городой клуб (директорынь нүхэр Рудольф Федорович Краузе) ехэ дүй дүршэлтэй болонхой.

Клубай дэргэдэ шэнээр hунгагдаhан правлени хүдэлнэ. Правлениинь 13 гэшүүнтэй. Клубай хүдэлмэриин түсэб, тэрэнэй дүүргэлтэ, бэлдэгдэжэ байгаа зүжэгүүд тухай, концерт табиха программа тухай асуудалнууд правлениин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг юм.

Клуб соо лекци, элидхэл хододоо хэгдэжэ байдаг, залуушуулай вечер үнгэргэгдэдэг, мүн элдэб суглаан, семинарнууд болодог байна.

Май hарада БМАССР-эй уран зураашадай нүүдэл выставкэ эндэ эмхидхэгдээ hэн. Энэ выставкые хүнүүд ехээр hонирхожо хараа.

Клуб соо ороходо харуулан ойлгуулха зүйлнүүд олоор бэлдэгдэнхэй. Жэшээнь, комбинадай болон барилгын трестын хүдэлмэришэдэй абаhан социалистическэ уялга, Хүндэлэлэй самбар, уралан нарижуулагшадай самбар, уран hайханай бүлгэмэй зүжэгүүд тухай фотовыставкэ, «сатирын сонхо», шэнэ кинофильмнүүд тухай соносхол эндэ харахат.

Үе үе болоод фотомонтажууд гаргагдана. Энэ жэлдэ В. И. Ленинэй түрэhөөр 88 жэлэй ойдо, А. М. Горькиин түрэhөөр 90 жэлэй ойдо зорюулагдаhан, мүн социалистическэ обществын шэнэ бүлэ тухай гоё hайханаар хэhэн фотомонтажууд бэлдэгдэhэн байна.

Уран hайханай бүлгэмэйхид илангаяа hайнаар хүдэлнэ. Эндэ драмын, дуунай, хатар-танцын, оёдолой кружогууд, эстрадна оркестр бии. Тус бүлгэмэйхид клуб соогоошье, бусад участогуудай клубууд болон улаан булангууд соошье зүжэг наада табидаг юм. Энэ жэлэй эхинhээ хойшо 28 концерт, зүжэг зондо харуулаа. Илангаяа СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтада бэлэдхэлэй үедэ уран hайханай бүлгэмэйхид hайнаар хүдэлжэ hунгагшадта 8 концерт, 2 зүжэг харуулаа hэн. Энээнэйнгээ түлөө КПСС-эй горкомой, горгүйсэдкомой хүндэлэлэй грамотада хүртөө.

Культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие харалганай үедэ город соогоо энэ клуб нэгэдэхи hуури эзэлhэн байна. Уран hайханай бүлгэмүүдэй харалгада хамтадаа 7 коллектив хабаадалсаа. Энэ харалгадашье тус клуб түрүү hуури эзэлээ. Түгэсхэлэй концертдэ клубhаа 100 гаран хүн хабаадаhан байха юм. Тэдэнhээ гушан хүн шэлэгдэжэ, республикын харалгада эльгээгдээ hэн.

Тус клубайхид түрэл Бурят-Монголойнгоо АССР-эй 35 жэлэй алдарта ойе мүн лэ hайн бэлэдхэлтэйгээр угтаhан байна.

Клуб соо кино hайнаар харуулагдадаг юм. Киногой хүдэлмэрилэгшэд hара бүриингөө түсэб үлүүлэн дүүргэдэг. Мүн Городогто ажаллажа байhан хитад хүдэлмэришэдтэ түрэлхи хэлэн дээрэнь кино харуулагдана.

Ниитын хэмжээ-ябуулганууд, жэшээнь, ном худалдаха базар, дүй дүршэлөө андалдалга гэхэ мэтэ хододоо хэгдэжэ байдаг.

Хүдэлмэреэ hайнаар ябуулха материальна база клубта түгэс бэлдэгдэнхэй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Клубай хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа hайн амжалта туйлажа, республикынгаа культурын хүдэлмэрилэгшэдэй 1-дэхи съездын шиидхэбэринүүдые эрхимээр дүүргэхын түлөө тэмсэхэ юм.

В. Афанасьев.

Үндэр баян ургасын түлөө

Һаяхан сэлмэг дулаахан нэгэ үдэр Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой халюурма үргэн тарялан дээгүүр хоёр далитай багахан самолёдой сайбар тооhо татуулан, хэдэн удаа элин ниидэжэ ябахыень нютагай зон ехэтэ hонирхон хаража байгаа бэлэй. Энэ хадаа колхозойхид ургасын буртаг үбhэ, элдэб хоротон хорхой шумуул үгы хэхын тулада Улан-Удэ городой аэропорттой хэлсээ хэжэ, 300 гектар шэниисын ургасада агаарhаа хоро хаяжа байба. Һаяар артелиинхид мүн кукурузын тарилгын 300 гектарта самолёдоор суперфосфат хаяжа, ургасадаа нэмэлтэ тэжээл оруулха юм.

Байгша ондо артелиинхид хамтадаа 536 гектарта кукуруза таряа hэн. Мүнөө ургасынгаа зуруud хоорондохи газарые утаашань элдүүрилжэ дүүргээд, hаянай ургасынгаа 200 гектарые хүндэлөөшэнь элдүүрилээ. Колхозой нэгэдэхи комплексно бригадын дэргэдэ эмхидхэгдэhэн тусхай комплексно агрегадайхид (эрхилэгшэнь механизатор Дамдин Нимажапов) hайнаар хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр кукурузын тарилгын 150 га газар даажа абаад, тэрэнээ hайнаар харууhалан ургуулжа байнхай. Ургасынгаа бүхы талмай дээрэ зуруud хоорондын элдүүрилгэ хэжэ дүүргээд, эдэ үдэрнүүдтэ тэндээ суперфосфадаар нэмэлтэ тэжээл оруулжа эхилээ. Тиигэжэ тус агрегадайхид тарилгынгаа гектар бүриhөө дунда зэргээр 300 центнерhээ бага бэшэ ногоон эшэ набшаhа абахаар шиидээд, эршэмтэйгээр ажаллана.

Д. Бадмажапов.

Түрүү агрегат

Байгша ондо Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү механизатор нүхэр С. Цыденовэй комплексно агрегадайхид кукурузын тарилгын гектар бүриhөө 300 центнерhээ бага бэшэ ногоон эшэ набшаhа абаха гэhэн үүсхэл гаргаа hэн. Мүнөө агрегадайхид энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө хамсыгаа шамажа оронхой.

Тус агрегадай тарилгын газарта кукурузын эшэ нилээд үндэрөөр, нэгэ жэгдээр ургажа байна. Һаянай ургасын зуруud хоорондохи газарта культиваци хэжэ дүүргээд, зарим газарта буртаг үбhэ, үрмэдэhыень түүжэ хаяа. Иигээд хэды үдэрhөө ургасадаа наг шэбхээр, минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулжа эхилхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агрегадай начальник нүхэр Цыденов.

Г. Цыдыпов.

Элүүр энхэ үхибүүд

Улан-Удын мелькомбинат үхибүүдэйнгээ сад улам ногооруулхаяа мянгаад жэмэстэ модо таряа. Тэндэ амаржа байhан үхибүүдэй элүүр энхэ байхын хойноhоо медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд оролдожол байдаг юм.

Үглөөнэй долоон часhаа урид фельдшер Ольга Ивановна Степанова үхибүүдтээ үни ерэнхэй, элүүр энхэ хоноhыень шалгажа үзэдэг.

З. Гайнуллинай фототекст.

Виктор Константинович Курнатовский

(Түрэhэнhөөнь хойшо 90 жэлэй ойдо)

Большевистскэ партиин элитэ ажал-ябуулагша, В. И. Ленинэй шаби В. К. Курнатовский 90 жэлэй саана—1868 оной июлиин 10-да Рига хотодо сэрэгэй врачын бүлэдэ түрэhэн юм.

В. К. Курнатовский большевистскэ партиин хэрэгтэ, революциин хэрэгтэ өөрынгөө бүхы хүсэ шадалые үгэдэг зүрхэлиг, эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ байhан юм. Революционно ажал-ябуулга хэhэнэйнь түлөө В. К. Курнатовскиие хаанта засаг хатуу хэрзэгыгээр мүрдэдэг hэн. Тэрэ хадаа долоо дахин арестовалагдаhан, сүлэлгын хүдэлмэри хэхээр хоёр дахин хэhээгдэhэн, толгойн саазалалгада нэгэ дахин хэhээгдэhэн байха юм. Юрэнхы дээрээ түрмэдэ, сүлэлгэдэ, хари орондо В. К. Курнатовский бүхы наhанайнгаа хахадhаа үлүү сагые—24 жэл үнгэргэhэн юм.

В. К. Курнатовский Сибирь болон Забайкальеда революционно хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулаа hэн. Якутскда политическэ сүлэлгэшэдэй зэбсэгтэ буhалгаа эмхидхэhэнэйнгээ түлөө Виктор Константинович 1904 оной августда сүүдлэгдэжэ, 12 жэлдэ сүлэлгын хүдэлмэри хэхээр хэhээгдэжэ, бусад буhалгаашадтайгаа хамта Забайкальеда, Акатуйска түрмэдэ абаашагдаа hэн.

Акатуйска түрмэдэ байхадаа В. К. Курнатовский нэгэшье үдэрые дэмы үнгэргэдэггүй бэлэй. Тэрэ үе хадаа ородой түрүүшын революциин үе hэн. Тиимэhээ Виктор Константинович түрмэдэ байбашье, зэбсэгтэ тэмсэлдэ бэлдэдэг байгаа. Тэрэ хадаа баррикадна тэмсэлэй теори шэнжэлдэг, гар гранатануудай шабха бэлдэхэ оньhо арга бэдэрдэг байгаа.

Үргэн далайсатайгаар дэлгэрhэн революци политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдагшадые сүлөөлбэ. 1905 оной намар Виктор Курнатовский өөрынгөө нэгэн hаналтантай хамта Чита хото ерэбэ. Тэрэ үедэ Эрхүүhээ В. И. Ленинэй шаби И. В. Бабушкин буу зэбсэг абахаяа мүн Чита ерэhэн байгаа. Бабушкин, Курнатовский, Костюшко-Волюжанич болон бусад РСДРП-гэй Читинскэ комитедэй гэшүүд болон орожо, Чита хотодо зэбсэгтэ буhалгаа хэхээр эршэмтэйгээр бэлдэжэ эхилбэ.

В. К. Курнатовский «Забайкальский рабочий» гэжэ анха түрүүшын большевистскэ газетын эмхидхэгшэ, тэрэнэй редакторынь байhан юм. «Забайкальский рабочий» гэжэ газетэ пролетариадай революционно трибунань hэн. Тэрэ хадаа революционно арад ниитые нэгэдүүлхэ, зэбсэгтэ буhалгаае бэлдэхэ хэрэгтэ ехэхэн үүргэ эзэлhэн юм.

В. К. Курнатовскиин сэхэ хүтэлбэри доро хүдэлмэришэд, солдадууд болон хасагуудай депутадуудай Читинскэ Совет байгуулагдаhан, «Читинскэ республика» бии болгогдоhон юм.

Революциин амжалтын ашаар хаанта засагай Забайкальедахи эмхи зургаанууд hуларжа, бодото дээрээ Чита хото болон бүхы область доторхи засаг Читинскэ Соведэй гарта ороhон байна. Совет хадаа эдеэ хоолой комитедүүдые эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан, эдеэ хоолой продукт хубаарилгые хинадаг байhан юм. 1905 оной намар бүхы Забайкальска түмэр зам дээрэ, тэрэ тоодо Дээдэ-Үдэ, Мысовая болон бусад станцинууд дээрэ «холимог комитедүүд» бии болгогдоhон юм. Тэдэнь бодото дээрээ түмэр замай хүдэлмэришэдэй стачечна комитедүүд байгаа юм. Бүхы түмэр зам тэдэ комитедүүдэй гарта оронхой hэн.

Гэбэшье, Читинскэ республика үни удаан байжа шадаагүй hэн. 1906 оной январьда Чита тээшэ хоёр тээhээнь хаанта засагай сэрэгүүд эльгээгдэжэ, Читинскэ республика унагаагдаа бэлэй.

РСДРП-гэй Читинскэ комитедэй шиидхэбэриин ёhоор, В. К. Курнатовский Чита хотоhоо гаража ошохо баатай болоо hэн. Эрхүү ошохо замдаа Посольская гэжэ станцишадар 1906 оной январиин 18-да тэрэ хаанай сэрэгшэдтэ баригдаа hэн. Ренненкампфын отрядай дэргэдэхи саг зуурын сэрэгэй сүүд 1906 оной мартын 10-да В. К. Курнатовскиие бусад 27 солдадуудтай хамта толгойн саазалгаар алаха гэhэн шиидхэбэри гаргаа hэн. Удаань саазалалгань бүхы наhанай сүлэлгөөр hэлгэгдэhэн юм.

В. К. Курнатовский дахин Акатуйн сүлэлгөөр эльгээгдэбэ. Тэрэ оной май hарада Виктор Константинович түрмэhөө тэрьедэжэ, Япони руу, тэндэhээн удаань Австрали ошоhон байна.

1910 ондо хүндөөр үбшэлжэ, В. К. Курнатовский Париж ошоо hэн. Тэндэ тэрэ үедэ В. И. Ленин хадаа Курнатовскида ехэ анхаралтайгаар хандажа, тэрэниие эмнүүлхын тулада нилээд туhаламжа үзүүлhэн байха юм.

В. К. Курнатовский 1912 оной сентябриин 19-да наhа бараба. Пролетариадай диктатурын илалтын түлөө хамаг наhаяа хайра гамгүйгөөр үгэhэн энэ дүлэтэ революционерэй бэеын намтар тиигэжэ дүүрээ бэлэй.

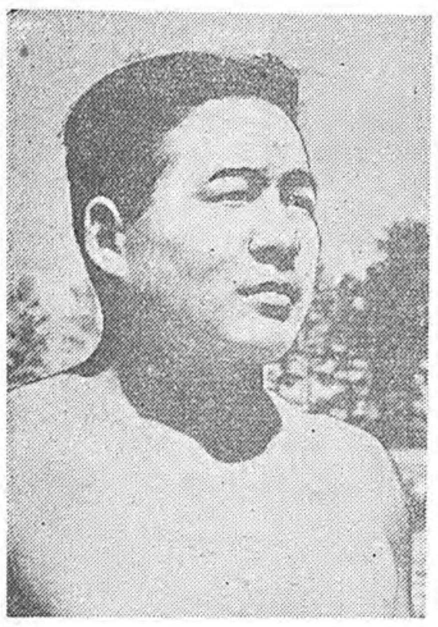
В. К. Курнатовский болон бусад олон революционернүүдэй бүхы ами бэеэ үгэhэн хэрэгынь илажа шадаа.

Мүнөө үедэ социализм байгуулаад, коммунизмда шэлжэн орожо байhан советскэ арад В. К. Курнатовскиин дурасхаалые нангин наринаар сахижа байна.

Б. Баймин.

БМАССР-эй 35 жэлэй ойн найрай хүндэлэлдэ болоһон бүхэ барилдаан, һур харбаан

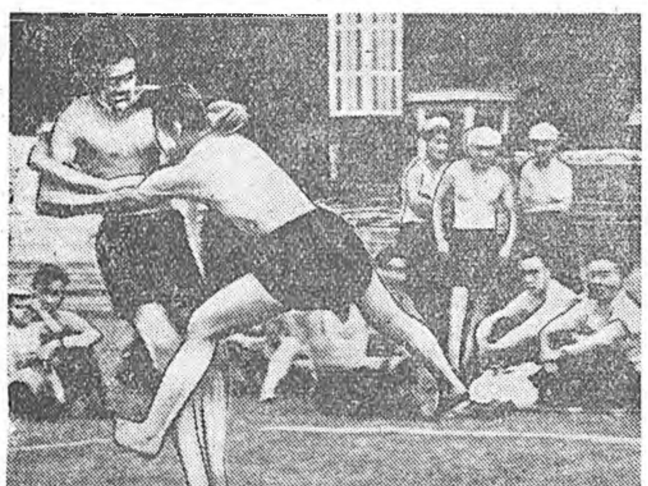
ЭРХИМЭЙ ЭРХИМҮҮД ШАЛГАРБА

Чемпион Б. Цыденов.

Найрай үдэр—июлиин 6-най үдэр эхилһэн бүхэ барилдаан, һур харбаан 7-ной үдэр баһа үргэлжэлбэ. Үдын урда эдиршүүл барилдажа, барагсаан дүүргээд байгаа. Үдын хойно эрэшүүлэй барилдаан захалаа.

Хүндэ бэетэйшүүлһээ (70 килограммһаа дээшэ) Хэжэнгын бүхэ Лхасаджапов Мухаршэбэрэй бүхэ Горюновтой бодобо. Горюновын бэеэр үшөө үлүү. Тиибэшье, Хэжэнгын бүхэ хам оролсонгүй ябажа байтараа, нүхэрэйнгөө хоёр гарые гэнтэ хажуу тээшэнь татаад, доогуурнь гүйжэ оромсоороо хүлһөөнь абажа, дээгүүрээ

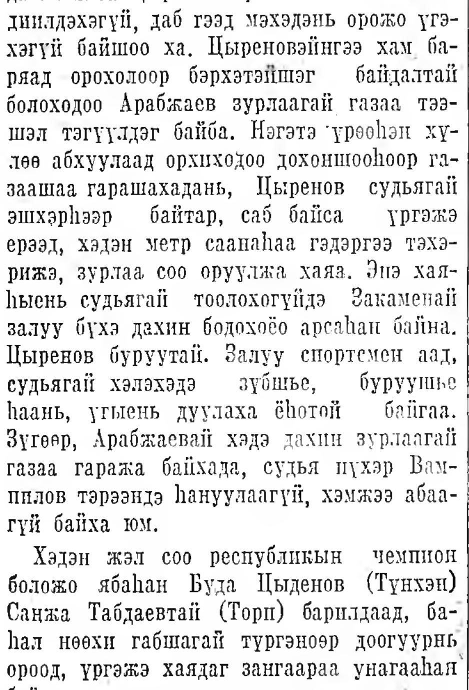
Зураг дээрэ: республикын эрхим бүхын нэрэзэргэ олохын тула барилдаанай боложо байһан нэгэ үе.

эрьелдүүлээд, гэдэргэнь хаяжархёо. Тэдэнэй һүүлээр хүндэшүүлэй талмай дээрэ Очиртаров (Кяхта), Раднатаров (Кудара), Базарон (Хэжэнгэ), Ханхалаев («Динамо» бүлгэм), Цыренов (Закамен) гэгшэд нэжээд, хошоод дахин илаа.

Хүнгэн бэетэйшүүлэй (70 килограммһаа доошо) талмай дээрэ һонирхолтой барилдаанууд болоһон байна. Барилдаанай захалхаһаа хойшо хоюулан хэдэ дахин бодоод, нэгэтэшье унаагүй суута Арабжаев (Түнхэн), Закаменһаа ерэһэн залуу бүхэ Бимба Цыренов гэгшэдэй бодоходо хүнүүд альга ташалгаар угтаба. Хаялсажа шадангүй амаржа байгаад тэдэнэр барилдаа. Бимба Цыренов Арабжаевта балайшье диилдэхэгүй, даб гээд мэхэдэнь орожо үгэхэгүй байшоо ха. Цыреновэйнгээ хам бараяд орохолоор бэрхэтэйшэг байдалтай болоходоо Арабжаев зурлаагай газаа тээшэл тэгүүлдэг байба. Нэгэтэ үрөөһэн хүлөө абхуулаад орхиходоо дохоншооһоор газаашаа гарашахадань, Цыренов судьягай эшхэрһээр байтар, саб байса үргэжэ ерээд, хэдэн метр саанаһаа гэдэргээ тэхэрижэ, зурлаа соо оруулжа хаяа. Энэ хаяһыень судьягай тоолохогүйдэ Закаменай залуу бүхэ дахин бодохоёо арсаһан байна. Цыренов буруутай. Залуу спортсмен аад, судьягай хэлэхэдэ зүбшье, буруушье һаань, үгыень дуулаха ёһотой байгаа. Зүгөөр, Арабжаевай хэдэ дахин зурлаагай газаа гаража байхада, судья нүхэр Вампилов тэрээндэ һануулаагүй, хэмжээ абаагүй байха юм.

Хэдэн жэл соо республикын чемпион болоһо ябаһан Буда Цыденов (Түнхэн) Санжа Табдаевтай (Торп) барилдаад, баһал нөөхи габшагай түргэноор доогуурнь ороод, үргэжэ хаядаг зангаараа унагааһан байна.

Пунсэг Цыренов (Закамен) Түнхэнэй шүрбэһэлиг үндэр бэетэй залуу бүхэ Тахановтай бодоод, нилээд удаан саг соо носолдожо унагаагаа. Хүлэй дотор талаһаа тахинаг сохидог мэхэдээ оруулжа, унагааһан байна.

Чемпион М. Трапезников.

Тэдэнэй һүүлээр Максимов (Курумкан) Базарон хоёр барилдаад—Максимовынь, Ханхалаев («Динамо» бүлгэм) Арабжаев хоёрой—Ханхалаевынь, Очиртаров Дашабылов (Хори) хоёрой—Очиртаровынь, Бимба Цыренов Цыденов хоёрой—Цыденовынь, Лхасаджапов Мальцев (Мухаршэбэр). хоёрой—Лхасаджаповынь хаяа.

Тэрэ үдэр эгээ һүүлдэ Курумканай залуу бүхэ Михаил Максимов Пунсэг Цыреновтэй бодобо. Максимовай дала мүрысэнь, хүл гарыень харахада Цыреновһээ үшөөшье хүшэтэй янзатай. Үндэр тэгшэ, сэбэр бэетэй хүн. Суута барилдааша Цыреновэй хэды бүдүүн, хэды хүндэшье һаань, оролсохо хоорондоо хүнгэхэнөөр үргөөд, эрьелдүүлжэ байба. Пунсэгэй гарнуудые хам адхаад, добтолжол байна. Тиигэжэ байтараа нэгэ халта газаршье һабардаад орхёо. Нэгэ хүлынь зурлаагай газаа тээ байжал газар һабардаһаниинь тоологдоогүй. Залуу бүхэ нэгэ бага һаланшагаар барилдана гээшэ ха. Юуб гэхэдэ, гарынь хододоо доогуур, һула табигдашанхай ябана. Тохоногһоонь барияад, доошонь угзаржархихын лэ тэдысэ. Саашадаа Максимов сэбэрээр, һэргэгээр барилдажа һурахаяа оролдохо ёһотой. Тиибэшье, Цыреновэй нэгэ добтолоод орохо зуура, шэлэ хүзүүнһээнь доошонь даража, хүшэн дундань бэе тээшээ угзараад, дүрбэ хүллүүлэн бүгтэрүүлжэрхёо. Залуу бүхын шалгаржа байхада хүнүүдэй альгаашье ташаха гээшэнь аргагүй.

***

Эрхимлэжэ гараһан бүхэнүүдэй үшөө тодороогүй дээрэһээ хойто үдэрынь, июлиин 8-най үдэр барилдаан баһа үргэлжэлбэ. Хоёр үдэр соо шалгаржа гараһан эрхим бүхэшүүл үдын урда тээ барилдажа, республикын чемпионууд элирээ. Хүндэ бэетэй эрэшүүлэй дунда чемпионой хүндэтэ нэрэзэргэ олохын тула Михаил Максимов Пунсэг Цыренов хоёр баһа тулалдаба. Үнишье болонгүй Максимов Цыреновээ ташаан дээрээ гаргажа абаад, хаяжархёо. Тиигэжэ Михаил Максимов республикын чемпионой хүндэтэ нэрэзэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэбэ. Нилээд суурхуулха бүхэ бии болоо ха. Һая хори гаража ябаһан хүн хадаа үшөө хүшэ орохо, барилдаанай элдэб дүрэ мэхэнүүдтэ һураха байһаниинь лабтай. Пунсэг Цыренов хоёрдохи һууринда гараа. Хэжэнгын бүхэ Лхасаджапов гурбадахи һуури эзэлбэ.

Хүнгэн бэетэй эрэшүүлэй дунда баһал нэгэтэшье унангүйгөөр Түнхэнэй бүхэ Буда Цыденов эрхимлэжэ гараа. Цыденов мүнөө табадахяа республикын чемпионой хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэбэ.

Хүнгэн бэетэйшүүл соо Ханхалаев—хоёрдохи, Арабжаев гурбадахи һуури эзэлээ.

Эдиршүүлэй дунда хүндэ бэетэйшүүл соо Бичурын совхозой шофёр Михаил Трапезников чемпион боложо, Түнхэнэй бүхэ Миронов—хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Хүнгэн бэетэй эдиршүүлэй дунда Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Дамба Надмитов чемпионой нэрэзэргэдэ хүртэжэ, Түнхэнэй залуу бүхэ Цыренов хоёрдохи һуури эзэлээ.

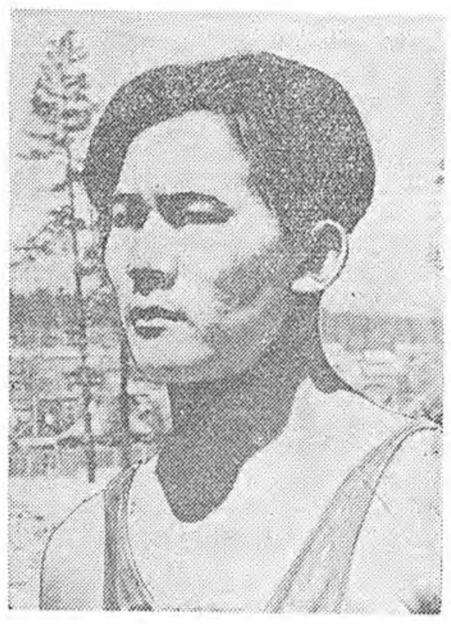
Гурбан үдэр соо үргэлжэлһэн үсэд шанга тулалдаанай эсэстэ эгээл эрхимэй эрхим бүхэнүүд шалгаржа гараһан байна. Ингэжэ барилдаае хэдэн үдэр соо үргэлжэлүүлхэдэ, нэгэ талаһаа, аргагүй оло дахин бодоһон бүхэшүүлдэшье хүндэ, нүгөө талаһаа, барилдаа хараха дуратай хүн зондошье таарамжагүй гээшэ ха. Саашадаа нэгэл унаһан хүниие мүрысөөнһөө гаргаха гуримаар барилдажа, найрай бүхэ барилдаае үдэр соо дүүргэжэ байгаа һаа дээрэ гэжэ һанаглана.

***

Баруун гарайнгаа хамсы шамажархиһан буурал сагаан толгойтой үбгэд, шамбай шираг залуушуулшье барилдаашадтал адли хүсэеэ туршалсажа байһандал, эбэр номоо нахиса татаад, годлинуудаа табина. Тэдэнэй дунда Сэлэнгын аймагһаа ерэһэн 70 гаран наһатай Цыдымпил Эрдынеевич Чойжамсуев, Закаменай залуу харбагша Санжа Дондоков, Иволгын хуушанай харбааша Дондок Мункуев болон бусад бии.

Һур харбалгаар аймаг нютагуудтаа шалгаржа, республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө Улан-Удэдэ ерээд, үсэд шангаар мүрысэжэ байһан харбаашаднай июлиин 7-ной үдэр 2-дохи ээлжээнһээ финалда орохоёо мүрысэжэ байба. Нэгэдэхи ээлжээндэ 4 годлиёо хооһоор табижархиһан харбаашад мүнөөл заатагүй очко абажа, финалда орохоёо тэмсэнэ.

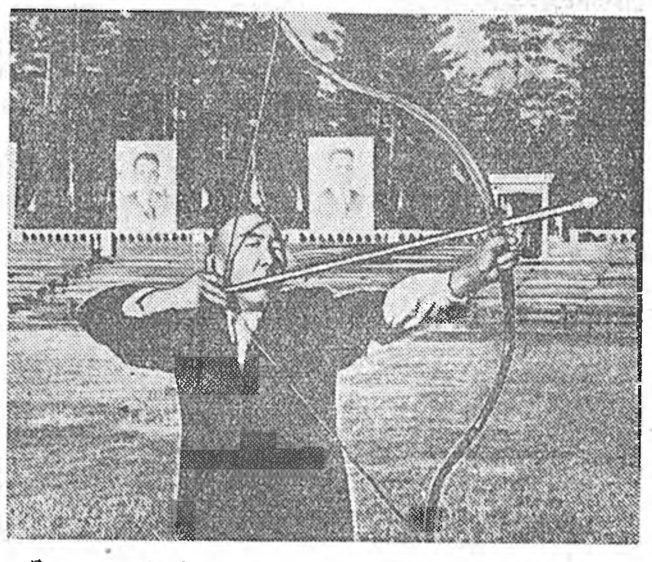
Үдын наранай шанха дээрэһээ халуунаар шаража байхада багаханшье халуурхангүй, стадионой зүүн, баруун захаар хаража һууһан хүнүүд харбаашадай годлиёо табихатайнь адли «Зай, мүнөөл тудаа...» гэлдээд абана. Тииһээр байтар 2-дохи ээлжээнэй харбалга дүүрэжэ, 15 мэргэн харбаашад финалда гараба.

Чемпион М. Максимов.

Үдын хойно һур харбалгаар түрүү һуури буляалдаанай болоходо үсэд шанга мүрысөөн болоо. Закамен, Ториһоо ерэһэн залуу харбаашад хэдэн очкотой болоһоншье һаа, Иволга, Сэлэнгын урданай харбаашадта булигдашаба. Һүүлэй һүүлдэ Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Дондок Мункуев, Сэлэнгын хониной совхозһоо ерэһэн Лубсан-Цырен Цыренжапов гэгшэд бултанһаа мэргээр харбажа, республикын чемпионой хүндэтэ нэрэзэргэ буляалдаха эрхэтэй болобод.

Хоёр үбгэжөөл зэргэлэн зогсожо, бэе бэеэ ажаглан харалсахадаа, «байза, хэмнай түрүүлэгшэ ааб» гээд һанана хэбэртэй, харбаһан годлинуудайнгаа һурнуудай хажууда унаха бүринь нюур шарайгаа хубилган байнад. Үбгэд түрүүшынгээ нэжээд годли харбажархёод, тудаагүйдөө шэлэ хүзүүгээ һабардан, урда урдаһаа харалсаад абана. Удаань Дондок Мункуев хоёрдохи годлиёо булсуу туласа татахатайгаа хамта түрүүшынхиһээ нэгэ бага дээхэнүүр шагаагаад табижархиба. «Тудаба!» гэжэ нэгэ хүнэй дуугархатай сасуу гонзогор сагаан һур дээрэ һүрөөд, саашаа мухаршаба. «Арба тудаа, арбан очко!» гэлдээд, хүнүүд шууяшана. Теэд Дондок Мункуев хуушанай харбаашан хадаа зүрхэсэ доро дараад, үлэһэн хоёр годлёороо үшөө хэды очко абахаар зэһэшэнхэй байгаа һэн.

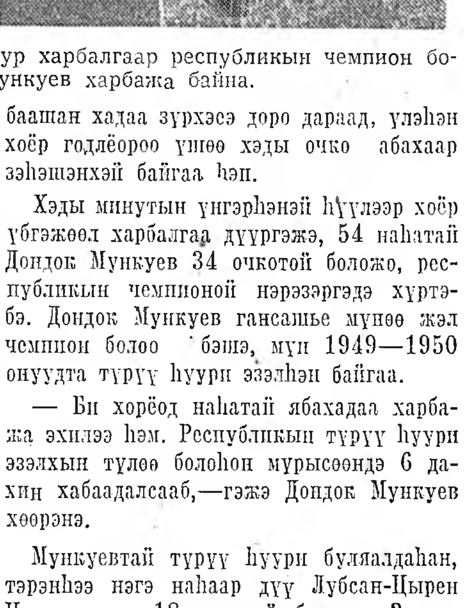
Зураг дээрэ: һур харбалгаар республикын чемпион болоһон Дондок Мункуев харбажа байна.

Хэды минутын үнгэрһэнэй һүүлээр хоёр үбгэжөөл харбалгаа дүүргэжэ, 54 наһатай Дондок Мункуев 34 очкотой болоно, республикын чемпионой нэрэзэргэдэ хүртэбэ. Дондок Мункуев гансашье мүнөө жэл чемпион болоо бэшэ, мүн 1949—1950 онуудта түрүү һуури эзэлһэн байгаа.

— Би хорёод наһатай ябахадаа харбажа эхилээ һэм. Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөндэ 6 дахин хабаадалсааб,—гэжэ Дондок Мункуев хөөрэнэ.

Мункуевтай түрүү һуури буляалдаһан, тэрэнһээ нэгэ наһаар дүү Лубсан-Цырен Цыренжапов 18 очкотой болоно, 2-дохи һууринда гараа.

Д. Цыренжапов, М. Гончиков.

Чемпион Д. Надмитов.
Л. Хайдуровай фотонууд.

Элдэб һонин

☆ Электроагрегадай начальник Мижит-Доржи Цыремпиловэй хүтэлбэри доро 12 хүн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо (Хори) үдэр бүхэндэ 300 гаран хониной нооһо хайшална. Чимидма Санжиева, Цыбигма Дондокова гэгшэд тус тустаа 35—40 хониной нооһо хайшалжа, бусадта жэшээ харуулна. Колхоз түрүүшын 9 үдэрэй туршада гүрэндөө 36 центнер нооһо тушаагаа.

К. Жалсараев.

☆ Түнхэнэй аймагай Элтэгшэнэй эхин һургуулиин дэргэдэ пионерскэ лагерь эмхидхэгдэбэ. Эндэ хамта 40 үхибүүн амаржа байна. Хүүгэд лагерьта амарха зуураа, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой полинуудай буртаг үбһэ сэбэрлэлсэнэ.

Л. Тапхаев.

☆ Цакирай Культурын байшан (Закамен) «асуудал харюугай» вечер үнгэргэбэ. Ажалшадай зүгһөө ороһон элдэб олон асуудалнуудта нютагай багшанар, мэргэжэлтэд тодорхой харюу үгөө.

С. Шагдуров.

Шатараар РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө

Ородой урданай городуудай нэгэн болохо Владимир городой 850 жэлэй ойн хүндэлэлдэ РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө тэндэ эдир шатаршадай мүрысөөнэй хахад финальна уулзалган болоно байна.

Российска Федерациин город бүхэнэй эдир шатаршад тус мүрысөөндэ хабаадалсахаяа энэ городто сугларанхай. Манай республикын спортивна нэрэ хүндые эдир шатаршад Геннадий Манжигеев, Валерий Трофимов, Лариса Аксёнова гэгшэд хамгаалха юм.

Владимир городой физкультурын байшангай ехэ зал соо хүн зон олоороо сугларжа, эдир шатаршадай мүрысөөн эхилээ.

Түрүүшын уулзалгада манай түлөөлэгшэд амжалта туйлажа шадабагүй. Манжигеев Алинбаровта (Владимир), Аксенова Литвиновада (Краснодар) шүүгдээ.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

А. Михайлов.

Удхаараа адлишуу ород-бурят оньһон үгэнүүд

Хүнэй муу таланууд

1. Хулгай, худал тухай

1. Вор — что заяц, и тени своей боится;
У вора заячье сердце: спит и видит беду;
Кто поросёнка украл, у того в ушах верещит.
Хулгайша хүн
Хулганаһаа айха;
Хулгайша хүнэй
Хубсаһан абяатай.

***

2. Кто украл — у того один грех,
У кого украли—у того десять.
Хулууһан хүн
Хоёр нүгэлтэй,
Хулуулгаһан хүн
Хорин нүгэлтэй.

***

3. На воре шапка горит;
На тате шапка горит — а тать и хвать за нее;
Виноватому все кажется, что про него говорят.
Ямаа хулуугаашын толгойдо — гал,
Яһа мүлжөөшын шүдэндэ — мяхан;
Хулгайшын толгойдо—гал.

***

4. Не тот вор, кто ворует, а тот, кто ворам потакает;
Не вор вор, а передатчик вор.
Хони хулууһан хүн гэмтэй бэшэ.
Хорёоень заажа үгэһэн хүн гэмтэй.

***

5. Украсть — в беду попасть;
Вор ворует не для прибыли, а для гибели;
Вор не бывает богат, а бывает горбат (т. е. от побоев)
Хулгай худал хэһэн хүн
Ами бэеэ зобоохо,
Үри шэрэ хэһэн хүн
Түрэһэн гараһанаа зобоохо.

***

6. Неправда выйдет наружу;
Неправдой нажитое в прок не пойдет;
Неправедное — как пришло, так ушло, а праведные денежки век кормят;
С ветру пришло, на ветер ушло;
Какова резва ни будет ложь, а от правды не уйдет.
Булхайлжа эдиһэн
Булшангаараа гарадаг,
Таталжа эдиһэн
Тахимаараа гарадаг;
Нүгэлынь нюдөөрөө гараха;
Булхай булшангаараа гараха;
Хүлһэ гаргангүй олоһон юумэ
Хүнэй зөөри болохогүй;
Үнэн юумэ үнэтэй,
Буруу юумэ буритай.

***

7. Тонул топор — сулил, вытащили —топорища жаль;
Добро скоро забывается.
Һайе хэһэн һанагдахагүй,
Мууе хэһэн мартагдахагүй;
Туһа хэһэн мартагдаха,
Тодхор хэһэн мартагдахагүй.

***

8. Трясет козел бороду, так привык смолоду;
Кто привык лгать, тому трудно отстать;
Привычка — вторая натура.
Һураһан юумэ
Һураар татуулхагүй;
Үглөөгүүр нэгэ шагай хулуубал,
Үдэшэлэн хоёр шагай хулууха;
Һүр эдиһэн нохой
Һураа эдихээ мартахагүй;
Зүү хулууһан
Гүү хулууха.

***

9. Что лживо, то и гнило;
Ложь не живуща;
У лжи короткие ноги.
Худал үгэ үндэһэгүй,
Хуурай модон намаагүй;
Худалда һайн үгы,
Хобто үнэн үгы.

***

10. Чужими руками жар загребать;
Чужими руками каштан из огня таскать.
Хүнэй гараар могой барюулха,
Өөрынгөө гараар үрмэ барюулха;
Хүнэй гараар
Халаахай зулгааха.

***

11. Шила в мешке не утаишь.
Нюу нюутар
Нюрганай забһараар,
Хабша хабшатар
Хабһанай хоорондуур.

Тэмээн хараасгай

(Натуралистын тэмдэглэл)

Ямар шубуун уһан дээрэ, газарташье, мүн модоной үзүүртэ һуудаггүйб? — гэжэ асуугаа һаань, тэмээн хараасгай гээд харюусахада болохо.

Тэмээн хараасгай уһаша шубуун бэшэ хадаа уһан дээрэ һууха аргагүй байһаниинь хэндэшье ойлгосотой. Теэд тэрэ газар дээрэ һуугаа һаа, газарһаа сэхэ дэгжэжэ шадахагүй юм. Яахадааб гэхэдэ, наһанайнгаа ехэнхи сагые агаарта үнгэргэдэг энэ шубуун тон богонихон хүлтэй аад, ута гэгшын далитай. Энэ хараасгай талада һуухадаа үбсүүгээрээ газар тулаад байдаг. Ниидэхэ гэхэдэнь далинуудынь газар тулаад һэбихын аргагүй байдаг юм.

Мүн модоной һалаада тэрэ һуужа шадаггүй, ушарынь, урагшаа һарбайлдаһан богонихон һабарнуудынь шэлбэһэ адхажа шадахагүй байна.

Энэ шубуун ехэнхидээ хабсагайда байрладаг туладаа хабсагайн эгсэ ханануудта һабараараа аһаад, һүүлээрээ тулаад ехэ зохидхоноор һуудаг юм. Хабар, намартаа холын аяншалгада ябахадань эдэ шубуудай замда тиимэ хабсагайн дайралдаагүй һаа, тулиха ушар гарадаг байна.

Гэбэшье, энэ шубуумнай ядалдахадаа модоной залаада һууха баатай байшаба.

Үнгэрэгшэ жэлэй август һарада болоһон орнитологуудай Прибалтийска конференцидэ хабаадагшад литовско орнитологическа станцида ошоһон байгаа. Энэ станци Клайпедэһээ холо бэшэ оршодог юм. Намартаа Балтиин далайн эрье зубшан, олон тоото шубууд урагшалдаг.

Энэ үдэр далай тээһээ шанга һалхин үлеэжэ байба. Иимэ һалхинай болоно байхада аяншалгаяа үргэлжэлүүлжэ шадахагүй байһан туладаа, тоо томшоггүй олон шубууд тэндэ сугларaa бэлэй. Тэндэ тэмээн хараасгайнуудай амарханьаажаглагдаһан байна. Тэдэ юрын шубуудтал адли модоной мүшэр дээрэ һуужа шадахагүй байһан туладаа, дороһоонь аһаад һэнжэлдэжэ байгаа гэхэ.

К. Благосклонов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Финляндиин парламентые һунгалгын дүн

ХЕЛЬСИНКИ, июлиин 8. (ТАСС). Июлиин 6-най, 7-ной үдэр Финляндиин парламентда һунгалта болоо. Хүсэд бэшэ мэдээнэй ёһоор, һунгагшадай 70 гаран процентнь һунгалтада хабаадалсаһан байна. Финляндиин арадай-демократическа союз һунгалта дээрэ ехэ амжалта туйлаа гэжэ урид абтаһан мэдээнүүд харуулна. ДСНФ-гэй кандидадуудай түлөө 436431 һунгагшад голосоо үгэһэн байна. Энэ хадаа һунгалтада хабаадалсаһан һунгагшадай 23,6 процентнь болоно. Тиимэһээ урдын парламентда ДСНФ-гэй 43 түлөөлэгшэ байһан һаа, мүнөө 50 түлөөлэгшэ һууха болоно.

Социал-демократическа партиин түлөө 434512 һунгагшад гэхэ гү, али һунгагшадай 23,5 процентнь голосоо үгэһэн байна. Мүнөө социал-демократууд парламентда 50 мандадтай байха юм.

Баруунай партинуудай нэгэн болохо «Финляндиин арадай парти» олон голосоо гээгээ гэхэ гү, али тэрээндэ 99718 голос (5,1 процент) үгтэһэн байна. Энэ парти 6 мандадаа гээжэ, мүнөө парламентда 7 түлөөлэгшэтэй байха болоно.

Алжиртахи дайн

ПАРИЖ, июлиин 8. (ТАСС). Алжирта француз сэрэгүүдэй болон Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин хоорондо шуһата тулалдаанууд болоно үргэлжэлһөөр. Французска командованиин мэдээнэй ёһоор, июниин 30-һаа июлиин 6 хүрэтэр Алжирай 547 патриодууд алуулһан, 141 хүн плендэ абтаһан байна. Энэ хугасаа соо Францын авиаци 2470 дахин агаарһаа добтолоо. Француз сэрэгүүдэй гээлтэ тухай мэдээсэгдэнэгүй.

Франциин сэрэгэй самолёт унаба

ПАРИЖ, июлиин 8. (ТАСС). Дакар-Бель-эр гэжэ далайн сэрэгэй базада үсэгэлдэр сэрэгэй самолёт гэмтээ гэжэ Франс Пресс агентство мэдээсэнэ. Эндэ һургуули хэжэ ябаһан «Сандерлэнд» гэжэ түхэлэй сэрэгэй гидросамолёт далай руу унаа. Тэрээн соо һуужа ябаһан 11 сэрэгэйхидэй дүрбэниинь үхэһэн байна.

США Улаан далайн эрьедэ атомна база барихаар түсэблэнэ

КАИР, июлиин 8. (ТАСС). Америкын Холбоото Штадууд Суданда, Мухаммед-Коль городой оршондо (Улаан далайн эрьедэ) атомна база бариха гэжэ түсэблөө гээд Суданай парламентда үсэгэлдэр үгэ хэлэхэ зуураа депутат Ахмед Мухтар мэдүүлээ гэжэ «Аль-Ахрам» газетэ мэдээсэнэ. Энэ хадаа Улаан далайн, Персидскэ тохойн эрьедэ, Эфиопидо, Французска Суданда, Кипртэ байдаг американска базануудай нэгэн болохо юм.

ОАР-эй Сириин районой дотоодын хэрэгүүдэй министерствын мэдээсэл

ДАМАСК, июлиин 8. (ТАСС). ОАР-эй Сириин районой дотоодын хэрэгүүдэй министерство мэдээсэл тунхаглаа. Турциин засагаархид Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Сириин районтой хилэеэ хааха хэмжээ абаа гэжэ тэрэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Энэ хэмжээн хадаа хилын харилсаанай талаар хэлсээндэ, уласхоорондын ёһо гуримда таарашагүй, ямаршье үндэһэ баримтагүй байна гэжэ тус мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Ливанай хэрэгтэ буу зэбсэгээр хамааралсалгые буруушаана

ЛОНДОН, июлиин 7. (ТАСС). Эб найрамдал хамгаалгын Англиин комитедэй генеральна совет резолюци тунхаглажа, Ливанда байгаа ООН-эй ажаглагшадай бүлэгэй элидхэлые һайшаана. «Нэгэдэмэл Нацануудай зэбсэгтэ хүсэнэй Ливанай хэрэгтэ хамааралсаа һаань, Ливан усадхагдахаһаа байтагай бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгтэ ехэ аюул тохёолдуулха байна» гэжэ тус резолюци дотор тэмдэглэгдэнэ. Дундада далайн зүүн захада сугларһан Англиин, Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүдые тэндэһээ холо болгохые энэ резолюци уряална.

Гүрэнүүдэй толгойлогшонорой зүблөө зарлажа, тэрээн дээрэ Дундада Зүүн зүгэй асуудалые зүбшэн хэлсэхые резолюци мүн лэ эринэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00791. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3138.